

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Πανεπιστημίου 20

10672, Αθήνα

210 3614303, 3613274

deispraxeon@aade.gr

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ ΚΑΙ Ε.Φ.Κ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Ταχ. Δ/νση	: Καραγεώργη Σερβίας 10
Ταχ. Κώδικας	: 10562, Αθήνα
Τηλέφωνο	: 210 6987437, 6987439
E-mail	: dtd@aade.gr

Θέμα: Παροχή διευκρινίσεων και οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4738/2020 «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις» (Α΄ 207/27-10-2020) που ρυθμίζουν την προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης

ΣΧΕΤ: Οι εγκύκλιοι υπ΄ αριθ. Ε. 2196/9-12-2020 και Ε. 2012/15-1-2021 του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την υπ΄ αριθ. Ε. 2196/9-12-2020 εγκύκλιο του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. κοινοποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 265 και 308 του ν. 4738/2020 «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις» (Α΄ 207/27-10-2020), μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι διατάξεις που ρυθμίζουν την προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης. Το πεδίο εφαρμογής των νέων διατάξεων και η έναρξη ισχύος αυτών τροποποιήθηκαν στη

συνέχεια με το άρθρο 83 του ν. 4764/2020 (Α΄256/23-12-2020), που κοινοποιήθηκε με την υπ΄ αριθ. Ε. 2012/15-1-2021 όμοια εγκύκλιο.

Με την παρούσα εγκύκλιο κοινοποιούνται επιπροσθέτως οι κανονιστικές πράξεις που ρυθμίζουν ειδικότερα θέματα της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης κατ΄ εξουσιοδότηση του άρθρου 72 του ν. 4738/2020 και παρέχονται διευκρινίσεις και οδηγίες για την ορθή και ενιαία εφαρμογή από τη Φορολογική Διοίκηση (σημείωση: για τους σκοπούς της παρούσας εγκυκλίου, όπου αναφέρεται «Φορολογική Διοίκηση», νοείται η «Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων», αρμόδια για την είσπραξη των φορολογικών και τελωνειακών εσόδων καθώς και την είσπραξη λοιπών δημοσίων εσόδων) του νέου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου της διαδικασίας εξυγίανσης, ιδίως δε των διατάξεων αυτού που άπτονται της είσπραξης δημοσίων εσόδων.

Πρόκειται ειδικότερα για τις διατάξεις των άρθρων 31 έως και 64 (Β΄ Κεφάλαιο του Δεύτερου Μέρους του Πρώτου Βιβλίου με τίτλο «*Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης*»), του άρθρου 74 («*Τελικές διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Δεύτερου*») και του άρθρου 72 («*Εξουσιοδοτικές διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Δεύτερου*») του ν. 4738/2020, ενώ η δημοσιοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης ρυθμίζεται από τις γενικές διατάξεις των άρθρων 84 («*Δημοσιεύσεις, καταχωρήσεις, Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας*») και 213 («*Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας*») του ίδιου νόμου σε συνδυασμό με τις σχετικές ειδικές διατάξεις των άρθρων 31 έως 64 αυτού. Το πεδίο εφαρμογής των νέων διατάξεων ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 263 («*Μεταβατικό Δίκαιο*») του ν. 4738/2020 σε συνδυασμό με το άρθρο 308 («*Έναρξη ισχύος*») και την περ. α΄ της παρ. 1 του άρθρου 265 («*Καταργούμενες διατάξεις*») του νόμου.

Κατ΄ εξουσιοδότηση των παραγράφων 1, 3 και 4 του άρθρου 72 του ν. 4738/2020 έχουν εκδοθεί, αντίστοιχα:

- α) η υπ΄ αριθ. 26411 ΕΞ 2021 (Β΄ 902/9-3-2021) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία καθορίζεται η διαδικασία και οι ηλεκτρονικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τη διεξαγωγή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας μεταξύ των πιστωτών για την έγκριση σχεδίου συμφωνίας εξυγίανσης,
- β) η υπ΄ αριθ. 11223 (Β΄ 923/9-3-2021) απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης περί κατάρτισης ολοκληρωμένου καταλόγου ελέγχου για τις αιτήσεις επικύρωσης συμφωνιών εξυγίανσης και γ) η υπ΄ αριθ. 26400 ΕΞ 2021 (Β΄

865/5-3-2021) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 48 του ν. 4738/2020 έκθεσης του εμπειρογνώμονα καθώς και οι διαδικασίες που πρέπει να τηρήσει για την κατάρτιση της έκθεσής του.

Οι ανωτέρω υπουργικές αποφάσεις επισυνάπτονται στην παρούσα εγκύκλιο.

Τέλος, με την υπ' αριθ. Δ. ΟΡΓ. Α 1022821 ΕΞ 2021 απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. (Β' 1122/23-3-2021) τροποποιήθηκε ο Οργανισμός της Α.Α.Δ.Ε. (υπ' αριθ. Δ.ΟΡΓ.Α 1125859 ΕΞ 2020 απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., Β' 4738/26-10-2020) και ανατέθηκαν αποκλειστικά στο Κέντρο Είσπραξης Οφειλών (Κ.Ε.ΟΦ.) Αττικής και στην Επιχειρησιακή Μονάδα Είσπραξης (Ε.Μ.ΕΙΣ.) οι κάτωθι αρμοδιότητες, που άπτονται του χειρισμού υποθέσεων εξυγίανσης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4738/2020:

- η χορήγηση στον οφειλέτη βεβαίωσης χρεών για κατάθεση αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 46 του ν. 4738/2020,
- η εισήγηση προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ν.Σ.Κ.) για κάθε δικαστική ενέργεια στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, όπως π.χ. για άσκηση κύριας παρέμβασης στις δίκες επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης και προληπτικών μέτρων,
- η εισήγηση στη Διεύθυνση Εισπράξεων επί αιτήματος συμμετοχής του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης και
- η εφαρμογή δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης έως τη λήξη ισχύος αυτής με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της καταγγελίας αυτής.

Η κατανομή των ανωτέρω αρμοδιοτήτων μεταξύ Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής και Ε.Μ.ΕΙΣ. γίνεται με κριτήριο το συνολικό ύψος της βεβαιωμένης βασικής οφειλής του οφειλέτη (μη συνυπολογιζομένων δηλαδή τόκων/προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής) στις Δ.Ο.Υ. ή/και τα Ελεγκτικά Κέντρα κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας, με την κατάθεση στο δικαστήριο αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης ή με την κατάθεση αίτησης προληπτικών μέτρων πριν από την αίτηση επικύρωσης ή με υποβολή στη Φορολογική Διοίκηση αίτησης για συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης. Αν η συνολική βεβαιωμένη βασική οφειλή δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) ευρώ, αρμόδιο είναι το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής, ενώ, αν υπερβαίνει το ποσό αυτό, οι ανωτέρω αρμοδιότητες ασκούνται από την Ε.Μ.ΕΙΣ.

Αντιστοίχως, με την ίδια ως άνω απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. τροποποιήθηκε η υπ' αριθ. Δ.ΟΡΓ.Α. 1115805 ΕΞ 2017 (Β' 2743/4-8-2017) όμοια απόφαση με θέμα «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και εξουσιοδότηση υπογραφής "Με εντολή Διοικητή" σε όργανα της Φορολογικής Διοίκησης».

Κατόπιν των ανωτέρω, από την έναρξη ισχύος της Δ. ΟΡΓ. Α 1022821 ΕΞ 2021 (Β' 1122/233-2021) απόφασης του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., οι αρμοδιότητες χειρισμού υποθέσεων εξυγίανσης που ανατίθενται με αυτήν στο Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή την Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, δεν ασκούνται πλέον από τις υπηρεσίες της Φορολογικής Διοίκησης που είναι αρμόδιες για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών των υπό εξυγίανση επιχειρήσεων. Οι ανωτέρω υπηρεσίες εξακολουθούν να ασκούν, ωστόσο, κάθε άλλη αρμοδιότητα που άπτεται της επιδίωξης είσπραξης των χρεών των εν λόγω οφειλετών, όπως τη λήψη μέτρων αναγκαστικής είσπραξης και διασφαλιστικών μέτρων, τη διενέργεια συμψηφισμού, τη χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής κ.ο.κ. Επισημαίνεται, τέλος, ότι οι ανωτέρω υπηρεσίες της Φορολογικής Διοίκησης εξακολουθούν να χειρίζονται αρμοδίως τις υποθέσεις εξυγίανσης που διέπονται από τις διατάξεις του προϊσχύοντος δικαίου (ν. 3588/2007) αναφορικά με τις οφειλές αρμοδιότητάς τους.

1. ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ-ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Όπως προκύπτει από την παρ. 1 του άρθρου 263, το πρώτο εδάφιο του άρθρου 308 και την περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 265 του ν. 4738/2020, όπως τροποποιήθηκαν με το ν. 4764/2020, οι νέες διατάξεις του ν. 4738/2020 που ρυθμίζουν την προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης εφαρμόζονται στις διαδικασίες εξυγίανσης που εκκινούν μετά την 1η/3/2021, δηλαδή στις διαδικασίες στις οποίες η αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης κατατίθεται στο δικαστήριο μετά την ημερομηνία αυτή.

Αντίθετα, στις διαδικασίες εξυγίανσης που είναι εκκρεμείς κατά την 1η/3/2021, δηλαδή στις οποίες η αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης έχει ήδη κατατεθεί στο δικαστήριο πριν από την ημερομηνία αυτή, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 99 έως και 106στ του ν. 3588/2007 (Α' 153, Πτωχευτικός Κώδικας), για την εφαρμογή των οποίων (όπως διαμορφώθηκαν μετά την αντικατάστασή τους με το ν. 4446/2016 και το ν. 4491/2017) έχουν παρασχεθεί αναλυτικές οδηγίες με την εγκύκλιο ΠΟΛ. 1049/2018.

Σύμφωνα με δεύτερο εδάφιο της περ α' της παρ. 1 του άρθρου 265 του ν. 4738/2020, όπου σε νόμο γίνεται αναφορά στον Πτωχευτικό Κώδικα, ν.

3588/2007, νοείται ο ν. 4738/2020. Επομένως, σχετικές ισχύουσες διατάξεις, όπως ενδεικτικά, η περ. α΄ της παρ. 6 του άρθρου 4 του ν. 3808/2009 (Α΄ 227) αναφορικά με τη διαδικασία συμμετοχής του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης του ν. 3588/2007 (βλ. αναλυτικά κατωτέρω, στο κεφάλαιο 9 της παρούσας) ή της παρ. 9 του άρθρου 62Α του Κ.Ε.Δ.Ε. σχετικά με τη ρύθμιση χρεών οφειλετών με δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης κατά το ν. 3588/2007, έχουν εφαρμογή και για συμφωνίες εξυγίανσης που συνάπτονται και επικυρώνονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 31-64 του ν. 4738/2020.

2. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης του ν. 4738/2020 προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης από το δικαστήριο προληπτικών μέτρων με οριστική απόφαση ή προσωρινή διαταγή, κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (άρθρα 682 επ. του ΚΠολΔ), κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, με τα οποία διατάσσεται η αναστολή λήψης μέτρων, εκκρεμών ή μη, ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς και η λήψη κάθε άλλου προληπτικού μέτρου, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 86 του ν. 4738/2020, δηλαδή οποιουδήποτε μέτρου το δικαστήριο κρίνει αναγκαίο, για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της (βλ. παρ. 3 του άρθρου 50).

Τα προληπτικά μέτρα δύναται να χορηγηθούν όχι μόνο μετά την κατάθεση της αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης (παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 50 και 51 του ν. 4738/2020), αλλά και πριν από αυτήν, μόνο μία φορά (άπαξ), εφόσον συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 53 του ν. 4738/2020, μεταξύ των οποίων είναι η προσκόμιση στο δικαστήριο από τον αιτούντα έγγραφης δήλωσης πιστωτών που εκπροσωπούν ποσοστό τουλάχιστον είκοσι τοις εκατό (20%) του συνόλου των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη ότι συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις για την επίτευξη συμφωνίας. Υπενθυμίζεται ότι, όπως και υπό το προϊσχύον δίκαιο (σχετικές ΠΟΛ. 1066/2016, κεφ. ΙΙ.2.Α., ΠΟΛ. 1049/2018, κεφ. Β.2.β. ΙΙ.), δήλωση με το ανωτέρω περιεχόμενο δεν χορηγείται από τη Φορολογική Διοίκηση. Σε περίπτωση όμως που έχει εκδοθεί ήδη απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., με την οποία γίνεται δεκτή αίτηση του οφειλέτη για συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης (βλ. κεφ. 9 της παρούσας), ο οφειλέτης μπορεί να προσκομίσει στο δικαστήριο, για την υποστήριξη της αίτησής του για χορήγηση προληπτικών μέτρων, αντίγραφο της ανωτέρω απόφασης, που του έχει κοινοποιηθεί.

Αναφορικά με τα προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης του ν. 4738/2020 επισημαίνονται ιδιαίτερα τα εξής:

α. Περιεχόμενο και έκταση ισχύος

Όπως προαναφέρθηκε, το δικαστήριο μπορεί να χορηγήσει όποιο μέτρο κρίνει αναγκαίο κατ' άρθρο 86 του νόμου και, επομένως, να διατάξει την αναστολή / απαγόρευση οποιουδήποτε μέτρου είσπραξης. Εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στην απόφαση ή την προσωρινή διαταγή, τα προληπτικά μέτρα ισχύουν μόνο ως προς τον οφειλέτη, δηλαδή το φορέα της επιχείρησης για τη ρύθμιση των οφειλών του οποίου έχει κατατεθεί (ή πρόκειται να κατατεθεί) στο δικαστήριο συμφωνία εξυγίανσης προς επικύρωση κι όχι ως προς τα τυχόν συνυπόχρεα με αυτόν πρόσωπα. Το δικαστήριο δύναται κατ' εξαίρεση, να επεκτείνει τα προληπτικά μέτρα και υπέρ εγγυητών ή λοιπών συνοφειλετών του οφειλέτη, εφόσον συντρέχει «*σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος*», κατά την παρ. 5 του άρθρου 50. Λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της, η επέκταση των μέτρων σε συνυπόχρεα πρόσωπα (και σε ποια συγκεκριμένα) πρέπει να προκύπτει σαφώς από την απόφαση ή την προσωρινή διαταγή. Σε κάθε περίπτωση, η έκταση της αναστολής / απαγόρευσης εξαρτάται από το συγκεκριμένο διατακτικό της δικαστικής απόφασης προληπτικών μέτρων ή από το περιεχόμενο της προσωρινής διαταγής, σε συνδυασμό με το αίτημα επί του οποίου εκδόθηκε.

Κατά τη διάρκεια ισχύος των προληπτικών μέτρων, όπως και κατά τη διάρκεια της αυτοδίκαιης αναστολής, απαγορεύεται η διάθεση των ακινήτων και του εξοπλισμού της επιχείρησης του οφειλέτη, εκτός και αν αντικαθίσταται με άλλα τουλάχιστον ίσης αξίας ή εκτός και αν η διάθεση αφορά χρήση τους ως εξασφάλιση στο πλαίσιο ενδιάμεσης χρηματοδότησης, η οποία αναφέρεται στη συμφωνία εξυγίανσης (βλ. παρ. 3 του άρθρου 50).

β. Διάρκεια ισχύος των προληπτικών μέτρων

Τα προληπτικά μέτρα ισχύουν για όσο διάστημα ορίζεται στην προσωρινή διαταγή ή την απόφαση που τα διέταξε, το αργότερο έως την έκδοση της απόφασης για επικύρωση ή μη της συμφωνίας εξυγίανσης (εφόσον τα προληπτικά μέτρα χορηγήθηκαν μετά την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης) ή έως την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης (αν τα μέτρα χορηγήθηκαν πριν από αυτήν).

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 52 του ν. 4738/2020, η διάρκεια των προληπτικών μέτρων που διατάχθηκαν μετά την κατάθεση αίτησης

επικύρωσης δύναται να παραταθεί με νέα απόφαση ή προσωρινή διαταγή, κατά περίπτωση, κατόπιν αίτησης όποιου έχει έννομο συμφέρον ή αυτεπαγγέλτως, εφόσον, σε κάθε περίπτωση, η συνολική διάρκεια της αναστολής, συμπεριλαμβανομένης της αυτοδίκαιης αναστολής και των παρατάσεων και ανανεώσεων των προληπτικών μέτρων, δεν υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες.

Αναφορικά με τα προληπτικά μέτρα που χορηγούνται πριν από την κατάθεση αίτησης επικύρωσης προβλέπεται στο ν. 4738/2020, όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, ως ανώτατη χρονική διάρκεια ισχύος αυτών -κατ' αρχήν- οι τέσσερις (4) μήνες από την έκδοση της απόφασης ή της προσωρινής διαταγής που τα διατάσσει, οπότε παύουν αυτοδικαίως να ισχύουν, προβλέπεται όμως (σε αντίθεση με το προϊσχύον δίκαιο) η δυνατότητα να χορηγήσει το δικαστήριο παράταση της διάρκειας αναστολής ατομικών διώξεων ή νέα αναστολή ατομικών διώξεων υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 53 του νόμου. Σύμφωνα με το στ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 53, η συνολική διάρκεια της αναστολής με χρονικό σημείο εκκίνησης την ημερομηνία της αίτησης προληπτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των παρατάσεων και ανανεώσεών της, δεν πρέπει να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες.

γ. Δημοσιότητα προληπτικών μέτρων - Ενέργειες της Φορολογικής Διοίκησης

ι. Δεδομένου ότι η κλήτευση του Δημοσίου στη συζήτηση αιτήσεων προληπτικών μέτρων είναι δυνητική και όχι υποχρεωτική (βλ. παρ. 3 του άρθρου 52), οι εν λόγω αιτήσεις ενδέχεται να μην κοινοποιηθούν στο Δημόσιο. Σε περίπτωση που κοινοποιηθεί στο Δημόσιο αίτηση προληπτικών μέτρων, η επίδοση της αίτησης, η περαιτέρω διαβίβαση αυτής και η ενημέρωση των συναρμόδιων Υπηρεσιών γίνεται σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο κεφάλαιο 4 της παρούσας.

Ειδικά πάντως για τις αιτήσεις χορήγησης προληπτικών μέτρων πριν από την κατάθεση συμφωνίας εξυγίανσης προς επικύρωση, ο ν. 4738/2020, όπως και το προϊσχύον δίκαιο, προβλέπουν γενική δημοσιότητα αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 84, δηλαδή την καταχώρισή τους στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας. Υπενθυμίζεται ότι υπό το προϊσχύον δίκαιο οι σχετικές αιτήσεις δημοσιεύονταν στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης- Τομέας Ασφάλισης Νομικών.

Όσον αφορά τις προσωρινές διαταγές και τις δικαστικές αποφάσεις προληπτικών μέτρων, το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση,

αμέσως μόλις λάβει γνώση της έκδοσης απόφασης/διαταγής προληπτικών μέτρων, οφείλει να ενημερώσει άμεσα, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, την υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης που είναι αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των χρεών του οφειλέτη, προκειμένου η τελευταία να συμμορφωθεί στο περιεχόμενο της απόφασης/διαταγής. Σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, ενημερώνουν την Τελωνειακή Περιφέρεια Αττικής, που θα λειτουργεί εν προκειμένω ως κόμβος ενημέρωσης των αρμόδιων τελωνειακών υπηρεσιών.

ii. Ο αρμόδιος προϊστάμενος του Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή της Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, δύναται να εισηγηθεί στο αρμόδιο Γραφείο Νομικού Συμβούλου / δικαστικό γραφείο ή δικηγόρο του Δημοσίου (εφόσον έχει ήδη γίνει χρέωση της υπόθεσης, άλλως στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ.) την άσκηση κύριας παρέμβασης στη συζήτηση/δίκη προληπτικών μέτρων με αίτημα την απόρριψη αυτής, συνολικά ή εν μέρει, όπως όταν ζητείται η λήψη ιδιαίτερα επαχθών μέτρων για το Δημόσιο σε σχέση με τους λοιπούς πιστωτές ή/και μέτρων που υπερβαίνουν το σκοπό ή τα νόμιμα όρια της προσωρινής δικαστικής προστασίας, όπως ενδεικτικά όταν το αίτημα δεν αφορά αναστολή αλλά άρση μέτρων είσπραξης (π.χ. κατασχέσεων εις χείρας τρίτων), όταν το αίτημα αφορά απαγόρευση συμψηφισμού/παρακράτησης υπέρ συνυπόχρεων προσώπων κ.λπ. Εφόσον δεν κρίνεται σκόπιμη από τον αρμόδιο προϊστάμενο η άσκηση παρέμβασης, γίνεται σχετική σημείωση στο φάκελο της υπόθεσης.

iii. Όταν λαμβάνει γνώση αίτησης προληπτικών μέτρων, ο αρμόδιος προϊστάμενος (Δ.Ο.Υ. ή Ελεγκτικού Κέντρου) προβαίνει κατά προτεραιότητα στην έκδοση εντολής ελέγχου σε βάρος του οφειλέτη, εφόσον βέβαια κρίνεται ότι υφίσταται αντικείμενο ελέγχου.

iv. Τέλος, η αρμόδια Υπηρεσία για την επιδίωξη της είσπραξης των οφειλών, όταν λαμβάνει γνώση προσωρινής διαταγής ή δικαστικής απόφασης προληπτικών μέτρων, οφείλει να συμμορφώνεται άμεσα στο περιεχόμενο αυτής, δηλαδή να απέχει από τη λήψη μέτρων των οποίων η αναστολή έχει διαταχθεί δικαστικά, δεδομένης της υποχρέωσης συμμόρφωσης στο περιεχόμενο δικαστικών αποφάσεων και προσωρινών διαταγών, σύμφωνα με τα άρθρα 95 του Συντάγματος και 1 ν. 3068/2002. Υπενθυμίζεται ότι οι πράξεις που επιχειρούνται κατά παράβαση της δικαστικής αναστολής είναι δικονομικά άκυρες και δύναται να ακυρώνονται δικαστικά κατόπιν ασκήσεως ανακοπής. Σε περίπτωση που η Φορολογική Διοίκηση λάβει μέτρα

των οποίων η αναστολή έχει διαταχθεί δικαστικά, υφίσταται νόμιμο έρεισμα να τα άρει οίκοθεν, μόλις πληροφορηθεί την αναστολή.

δ. Διορισμός ειδικού εντολοδόχου

Με την απόφαση προληπτικών μέτρων ή με άλλη ειδική απόφαση που εκδίδεται μετά την κατάθεση συμφωνίας εξυγίανσης προς επικύρωση, κατόπιν αίτησης όποιου έχει έννομο συμφέρον, που υποβάλλεται, το δικαστήριο ή, κατά περίπτωση, ο Πρόεδρός του, δύναται να διορίζει ειδικό εντολοδόχο με αρμοδιότητα να ασκεί ορισμένες ή και όλες τις αρμοδιότητες της διοίκησης του οφειλέτη (προφανώς νομικού προσώπου), σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 51 του ν. 4738/2020.

3. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΧΡΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

α. Στα έγγραφα που συνυποβάλλονται με την αίτηση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης επί ποινή απαραδέκτου αυτής, κατ' άρθρο 46 του ν. 4738/2020, περιλαμβάνεται και η βεβαίωση χρεών του οφειλέτη προς το Δημόσιο, η οποία, όπως ρητά ορίζεται στο νέο νόμο, πρέπει να έχει εκδοθεί εντός μηνός πριν από την υποβολή της αίτησης επικύρωσης (στ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4738/2020).

Αρμόδια Υπηρεσία για τη χορήγηση της ανωτέρω βεβαίωσης χρεών είναι το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής, αν η συνολική βεβαιωμένη βασική οφειλή σε Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικά Κέντρα δεν υπερβαίνει το ποσό των 8.000.000 ευρώ, ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., για υποθέσεις με μεγαλύτερο ύψος βασικής οφειλής. Για τη χορήγηση της βεβαίωσης υποβάλλεται αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία (keof@aade.gr ή emeis@aade.gr, κατά περίπτωση) από τον ίδιο τον οφειλέτη ή από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ή από τρίτο εξουσιοδοτημένο από τον οφειλέτη πρόσωπο (στην τελευταία περίπτωση, απαιτείται βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του οφειλέτη).

Επισημαίνεται ότι η εκτύπωση οφειλών που μπορεί να αντλήσει ηλεκτρονικά ο οφειλέτης από την «προσωποποιημένη πληροφόρηση» του “mytaxisnet” στον ιστότοπο της Α.Α.Δ.Ε. (<http://www.aade.g>) δεν συνιστά βεβαίωση οφειλών με την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4738/2020, όπως προκύπτει και από τα κατωτέρω.

β. Αναφορικά με το περιεχόμενο της βεβαίωσης χρεών, επισημαίνονται τα εξής:

i. Η βεβαίωση πρέπει να περιλαμβάνει πλήρη εικόνα των βεβαιωμένων χρεών του οφειλέτη στις Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικά Κέντρα/Τελωνεία, δηλαδή τόσο των ατομικών οφειλών του όσο και τυχόν οφειλών για τις οποίες έχει εις ολόκληρον ευθύνη (οφειλές από συνυπευθυνότητα) ή επιμέρους ευθύνη (για τελωνειακές οφειλές).

ii. Επιπροσθέτως, στη βεβαίωση χρεών πρέπει να αναγράφονται όλες οι εμπράγματα ασφάλειες (όπως υποθήκες), με τις οποίες έχουν τυχόν εξασφαλιστεί οι βεβαιωμένες απαιτήσεις του Δημοσίου που αναγράφονται στη βεβαίωση. Τα στοιχεία της εμπράγματης ασφάλειας του Δημοσίου (ημερομηνία και στοιχεία εγγραφής υποθήκης, βεβαρημένο ακίνητο του οφειλέτη) πρέπει να αναγράφονται δίπλα στα στοιχεία της βεβαιωμένης οφειλής για την οποία έχει εγγραφεί η υποθήκη, όπως δηλαδή ισχύει και για την αναγγελία των απαιτήσεων του Δημοσίου σε διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης (ατομικής και συλλογικής). Ομοίως, πρέπει να αναγράφονται παραπλεύρως της σχετικής εγγραφής οφειλών τα στοιχεία των κατασχέσεων που τυχόν έχει εγγράψει το Δημόσιο σε ακίνητα του οφειλέτη, δεδομένου ότι σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 38 του ν.δ. 356/1974 (Κ.Ε.Δ.Ε.), η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης ή υποθήκης από τρίτον σε ακίνητο μετά την εγγραφή της κατάσχεσης του Δημοσίου είναι αυτοδικαίως άκυρη ως προς το Δημόσιο, και συγκεκριμένα ως προς την απαίτηση αυτού για την οποία επιβλήθηκε η κατάσχεση (βλ. ενδεικτικά την πρόσφατη ΑΠ 157/2020).

Τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη πληρότητας και ακρίβειας του περιεχομένου της βεβαίωσης χρεών, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεδομένου ότι η βεβαίωση χρεών που εκδίδει η Φορολογική Διοίκηση στο πλαίσιο του ν. 4738/2020 αποτελεί το κρίσιμο έγγραφο στο οποίο βασίζεται, αναφορικά με τη θέση του Δημοσίου ως πιστωτή, η έκθεση που συντάσσει ο εμπειρογνώμονας σύμφωνα με το άρθρο 48 του ν. 4738/2020 και την υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865/5-3-2021), προκειμένου να διαπιστώσει: α) αν έχει σχηματιστεί ή όχι η νόμιμη πλειοψηφία πιστωτών για τη σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης, β) αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του τεκμηρίου συναίνεσης του Δημοσίου σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, γ) αν πληρούται ή όχι η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου από τη συμφωνία, ως προϋπόθεση δικαστικής επικύρωσης της συμφωνίας, σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του τεκμηρίου συναίνεσης και το Δημόσιο δεν έχει συναινέσει ρητά στη συμφωνία και δ) αν πληρούται ή όχι η αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών που βρίσκονται στην ίδια θέση (βλ. τις σχετικές διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 4 της προαναφερθείσας υπουργικής

απόφασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 της ίδιας απόφασης). Επιπλέον, επισημαίνεται, ότι σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 και την περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 6 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, η επαλήθευση από τον εμπειρογνώμονα των ειδικών προνομίων των πιστωτών ως προς το ύψος της τρέχουσας απαίτησης που εξασφαλίζεται με εμπράγματα ασφάλεια και τα στοιχεία αυτής βασίζεται κυρίως στις βεβαιώσεις των ίδιων των πιστωτών, καθώς η προσκόμιση από τον οφειλέτη σχετικών πρόσφατων (τελευταίου εξαμήνου) πιστοποιητικών βαρών (από τα αρμόδια υποθηκοφυλακεία ή/και κτηματολογικά γραφεία) προβλέπεται ως δυνητική μόνο.

Υ. Επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο εφαρμογής της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, ενδέχεται να ζητηθεί διαδοχικά, από τον ίδιο οφειλέτη, η έκδοση δύο βεβαιώσεων χρεών, καθώς, ενώ σύμφωνα με την περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4738/2020, η ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης χρεών δεν πρέπει να απέχει περισσότερο από ένα μήνα από την υποβολή στο δικαστήριο της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, στο πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 4 της Υ.Α. προβλέπεται η έκδοση βεβαίωσης οφειλών από το Δημόσιο έως και ένα (1) μήνα πριν από την υπογραφή της συμφωνίας, η οποία θα λαμβάνεται υπ' όψιν από τον εμπειρογνώμονα για την εξέταση ισχύος ή μη ειδικά της υπ' αριθ. β' προϋπόθεσης του τεκμηρίου συναίνεσης της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020. Όπως είναι εύλογο, οι ανωτέρω δύο βεβαιώσεις χρεών ενδέχεται να μην ταυτίζονται.

δ. Τέλος, σημειώνεται, ότι η βεβαίωση χρεών προς το Δημόσιο δεν αποτελεί υποχρεωτικό συνοδευτικό έγγραφο της αίτησης επικύρωσης, σε περίπτωση που η συμφωνία έχει συναφθεί μόνο μεταξύ πιστωτών, χωρίς τη συμμετοχή του οφειλέτη (άρθρο 47 του ν. 4738/2020). Και στην περίπτωση αυτή πάντως, τη χορήγηση της βεβαίωσης χρεών από τη Φορολογική Διοίκηση νομιμοποιείται να ζητήσει μόνο ο οφειλέτης, προκειμένου να την προσκομίσει στους πιστωτές ή στον ορισθέντα εμπειρογνώμονα.

4. ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΙΤΗΣΗΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ - ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΥΝΑΡΜΟΔΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Όπως στο προϊσχύον δίκαιο, και υπό τον ν. 4738/2020, η κλήτευση του Δημοσίου σε δίκη επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης διατάσσεται υποχρεωτικά από το δικαστήριο, εφόσον υπάρχουν χρέη του οφειλέτη προς το Δημόσιο (παρ. 5 άρθρου 49 του ν. 4738/2020).

Υπενθυμίζεται ότι η κλήτευση του Δημοσίου, ως πιστωτή, είναι νομότυπη, εφόσον η επίδοση της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης γίνεται προς το Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., στην Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4389/2016, Α΄ 94, σε συνδυασμό με την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν.δ. της 26 Ιουν./10 Ιουλ. 1944 «Περί Κώδικος των Νόμων Περί Δικών του Δημοσίου»), η οποία διαβιβάζει, στη συνέχεια, την αίτηση στο Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής. Σε περίπτωση που συντρέχει αρμοδιότητα της Ε.Μ.ΕΙΣ. λόγω χρεών του οφειλέτη σε Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικά Κέντρα που υπερβαίνουν, κατά βασική οφειλή, το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) ευρώ, το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής διαβιβάζει άμεσα το δικόγραφο στην Ε.Μ.ΕΙΣ., με σχετική ενημέρωση της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ν.Σ.Κ. και του αρμόδιου Γραφείου Νομικού Συμβούλου/δικαστικού γραφείου ή του τυχόν εντεταλμένου για το χειρισμό της υπόθεσης δικηγόρου του Δημοσίου.

Στις περιπτώσεις που η αίτηση κοινοποιείται απευθείας στην αρμόδια υπηρεσία (Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή Ε.Μ.ΕΙΣ.), αντίγραφο του δικογράφου και των συνημμένων του πρέπει να αποστέλλεται άμεσα στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ. Σε περίπτωση που η αίτηση κοινοποιηθεί σε άλλη υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης (π.χ. την αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικό Κέντρο/Τελωνείο), η υπηρεσία που παρέλαβε το δικόγραφο υποχρεούται στη διαβίβαση αυτού στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ. και στο Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή την Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση.

Το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, αμέσως μόλις λάβει γνώση ότι ασκήθηκε αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης ή αίτηση προληπτικών μέτρων ή ότι εκδόθηκε προσωρινή διαταγή ή δικαστική απόφαση προληπτικών μέτρων, οφείλει να ενημερώσει άμεσα, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, την υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης που είναι αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των χρεών του οφειλέτη, προκειμένου η τελευταία να συμμορφωθεί σε ενδεχόμενη αυτοδίκαιη αναστολή ή δικαστική διαταγή. Ομοίως, η ανωτέρω υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης πρέπει να ενημερώνεται άμεσα από το Κ.Ε.ΟΦ./Ε.Μ.ΕΙΣ. για την έκδοση δικαστικής απόφασης που επικυρώνει συμφωνία εξυγίανσης ή απορρίπτει αίτηση επικύρωσης καθώς και για την ανατροπή δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης ή τη, με οποιονδήποτε τρόπο, λήξη της ισχύος της (βλ. κατωτέρω κεφ. 11 και 13). Σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, ενημερώνουν την Τελωνειακή Περιφέρεια Αττικής, η οποία ενημερώνει στη συνέχεια τις αρμόδιες τελωνειακές υπηρεσίες.

Όταν λαμβάνει γνώση, κατά τα ανωτέρω, της κατάθεσης στο δικαστήριο αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, ο αρμόδιος προϊστάμενος Δ.Ο.Υ. ή Ελεγκτικού Κέντρου προβαίνει κατά προτεραιότητα στην έκδοση εντολής ελέγχου σε βάρος του οφειλέτη, εφόσον κρίνεται ότι υφίσταται αντικείμενο ελέγχου. Υπενθυμίζεται ότι, στις περιπτώσεις που έχει υποβληθεί αίτηση για χορήγηση προληπτικών μέτρων από το δικαστήριο πριν από την κατάθεση συμφωνίας εξυγίανσης προς επικύρωση, η σχετική εντολή ελέγχου πρέπει να εκδίδεται ήδη σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας (βλ. ανωτέρω κεφ. 2.γ.iii).

Επισημαίνεται ιδιαίτερα, ότι λόγω της θέσπισης, με την παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, «τεκμηρίου συναίνεσης» του Δημοσίου, στο πλαίσιο του νέου νόμου καθίσταται κρίσιμη η ενημέρωση της Φορολογικής Διοίκησης όχι μόνο για το περιεχόμενο της υπογεγραμμένης συμφωνίας εξυγίανσης, που πρέπει να επισυνάπτεται στην αίτηση επικύρωσης, αλλά και για το περιεχόμενο της έκθεσης του εμπειρογνώμονα, που κατατίθεται με την αίτηση επικύρωσης κατ' άρθρο 46 του νόμου, καθώς η εν λόγω έκθεση αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την εξέταση, αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020 (βλ. κατωτέρω κεφ. 7). Για το λόγο αυτό, σε περίπτωση που στο δικόγραφο της αίτησης επικύρωσης που επιδίδεται στο Δημόσιο δεν επισυνάπτεται η έκθεση του εμπειρογνώμονα, η αρμόδια υπηρεσία (Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή Ε.Μ.ΕΙΣ.) πρέπει να ζητεί από τον αιτούντα την προσκόμισή της, με την επιφύλαξη τυχόν ανάρτησης της έκθεσης στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας του άρθρου 213 του ν. 4738/2020. Σημειώνεται ότι η εν λόγω δημοσιότητα προβλέπεται στην παρ. 3 του άρθρου 49 του νόμου μόνο για την αίτηση επικύρωσης, ενδέχεται όμως να αναρτώνται και τα απαραίτητα συνοδευτικά έγγραφα αυτής, όπως η έκθεση του εμπειρογνώμονα.

5. ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗ/ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ

Όπως στο πλαίσιο της προϊσχύουσας διαδικασίας εξυγίανσης του ν. 3588/2007, έτσι και στο νέο ν. 4738/2020, η κατάθεση στο δικαστήριο συμφωνίας εξυγίανσης προς επικύρωση συνεπάγεται αυτοδικαίως (εκ του νόμου) την αναστολή/απαγόρευση μέτρων είσπραξης σε βάρος του οφειλέτη, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020.

α. Χρονικό διάστημα ισχύος: Η αναστολή/απαγόρευση ισχύει κατά το χρονικό διάστημα από την κατάθεση της συμφωνίας προς δικαστική επικύρωση έως την έκδοση της δικαστικής απόφασης για την επικύρωση ή μη

αυτής, το οποίο όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει κατά νόμο τους τέσσερις (4) μήνες.

β. Απαξ εφαρμογή: Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 50 του νόμου, η αυτοδίκαιη αναστολή/απαγόρευση που προβλέπεται στην παρ. 1 αυτού, μπορεί να εφαρμοστεί μία (1) μόνο φορά ανά οφειλέτη και η έναρξη ισχύος της σημειώνεται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας του άρθρου 213 του ν. 4738/2020. Μετά τη θέση του εν λόγω μητρώου σε λειτουργία, σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με την ισχύ ή μη της αυτοδίκαιης αναστολής/απαγόρευσης, δύναται να γίνεται σχετικός έλεγχος σε αυτό από την αρμόδια Υπηρεσία.

γ. Περιεχόμενο: Όσον αφορά το περιεχόμενο της αυτοδίκαιης αναστολής/απαγόρευσης, επισημαίνεται ότι αυτή είναι ευρύτερη σε σχέση με τα προβλεπόμενα στο προϊσχύον δίκαιο.

ι. Απαγόρευση συμψηφισμού/παρακράτησης: Συγκεκριμένα, πέραν της αναστολής μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος του οφειλέτη (βλ. κατωτέρω υπό στοιχείο ii), στο νέο νόμο προβλέπεται επιπροσθέτως, ότι από την κατάθεση στο δικαστήριο της συμφωνίας εξυγίανσης και για το προαναφερθέν χρονικό διάστημα *«απαγορεύεται ο συμψηφισμός απαιτήσεων που γεννήθηκαν πριν την κατάθεση, καθώς και η παρακράτηση τρεχουσών οφειλών προς τον οφειλέτη λόγω απαιτήσεων που γεννήθηκαν πριν την κατάθεση, συμπεριλαμβανομένων και παρακρατήσεων από δημόσια αρχή για την έκδοση αποδεικτικών ή βεβαιώσεων»* (περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020).

Όπως προκύπτει από την ανωτέρω διάταξη, στην απαγόρευση που εισάγεται με αυτή εμπίπτει η παρακράτηση που διενεργείται κατά τη χορήγηση από τη Φορολογική Διοίκηση αποδεικτικού ενημερότητας του οφειλέτη ή βεβαίωσης οφειλής, κατά περίπτωση, για είσπραξη χρημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 4174/2013 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες αποφάσεις Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ. 1274/2013 και 1275/2013, αντίστοιχα, όπως ισχύουν. Επομένως, κατά το χρονικό διάστημα ισχύος της απαγόρευσης, χορηγείται αποδεικτικό ενημερότητας του οφειλέτη ή βεβαίωση οφειλής για είσπραξη χρημάτων, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις του άρθρου 3 της Απόφασης ΠΟΛ. 1274/2013 ή της παρ. 6 του άρθρου 12 του ν. 4174/2013, αντίστοιχα, χωρίς όμως να λαμβάνονται υπ' όψιν για την παρακράτηση (που διενεργείται κατά το άρθρο 7 της ΠΟΛ. 1274/2013 ή κατά το άρθρο 4 της ΠΟΛ. 1275/2013, κατά περίπτωση) ληξιπρόθεσμες βεβαιωμένες οφειλές του οφειλέτη στη Φορολογική Διοίκηση, ατομικές ή από συνυπευθυνότητα, που γεννήθηκαν σε

χρόνο πριν από την κατάθεση της συμφωνίας στο δικαστήριο προς επικύρωση. Αντίθετα, για την παρακράτηση λαμβάνονται υπ' όψιν τυχόν οφειλές της επιχείρησης που γεννήθηκαν μετά την κατάθεση της συμφωνίας προς δικαστική επικύρωση.

Για τη χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής κατ' εφαρμογή της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020, απαιτείται αίτηση του οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 5 της ΠΟΛ. 1274/2013 ή το άρθρο 3 της ΠΟΛ. 1275/2013, αντίστοιχα, στην οποία διατυπώνεται αίτημα για μη διενέργεια παρακράτησης δυνάμει της ανωτέρω διάταξης του ν. 4738/2020, μνημονεύονται τα στοιχεία κατάθεσης της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης (ημερομηνία/αριθμός κατάθεσης) και επισυνάπτεται αντίγραφο του δικογράφου και της συνημμένης συμφωνίας. Σε περίπτωση που έχει ήδη λάβει χώρα κοινοποίηση της αίτησης επικύρωσης και των συνημμένων αυτής στο Δημόσιο (βλ. ανωτέρω στο κεφάλαιο 4 της παρούσας) ή η αίτηση έχει δημοσιευθεί στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 49 του ν. 4738/2020, στην αίτηση για χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής γίνεται μνεία, πέραν των στοιχείων κατάθεσης της αίτησης επικύρωσης, και των στοιχείων επίδοσης στο Δημόσιο ή δημοσίευσης αυτής. Όπως προαναφέρθηκε, σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς την ισχύ της απαγόρευσης παρακράτησης, δύναται να γίνεται σχετικός έλεγχος στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας (Η.Μ.Φ.) του άρθρου 213 (μετά τη θέση αυτού σε λειτουργία).

Περαιτέρω, σύμφωνα με την απαγορευτική διάταξη της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020, απαγορεύεται κατά το χρονικό διάστημα ισχύος της αυτοδίκαιης αναστολής/απαγόρευσης ο συμψηφισμός των απαιτήσεων του οφειλέτη έναντι του Δημοσίου με βεβαιωμένες οφειλές αυτού προς το Δημόσιο που γεννήθηκαν πριν από την κατάθεση της συμφωνίας εξυγίανσης στο δικαστήριο προς επικύρωση, ακόμα κι αν συντρέχουν οι οικείες προϋποθέσεις κατ' άρθρο 83 του ν.δ. 356/1974 (Κ.Ε.Δ.Ε.) και 48 του ν. 4174/2013.

ii. **Αναστολή μέτρων εκτέλεσης/ασφαλιστικών μέτρων:** Επιπροσθέτως, κατά το ίδιο ως άνω χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τις περ. α', β' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020:

□ αναστέλλονται τα μέτρα, εκκρεμή ή μη, ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη για την ικανοποίηση απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης,

□ αναστέλλεται η λήψη οποιουδήποτε ασφαλιστικού μέτρου κατά του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένης της συντηρητικής κατάσχεσης και της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης, συναινετικής ή κατ' αντιδικία, εκτός εάν με αυτό επιδιώκεται η αποτροπή της απομάκρυνσης ή αφαίρεσης ή μετακίνησης κινητών πραγμάτων της επιχείρησης, τεχνολογικού ή εν γένει εξοπλισμού της που δεν έχει συμφωνηθεί και ενέχει τον κίνδυνο απαξίωσης της επιχείρησης του οφειλέτη και

□ αναστέλλονται οι αποκλειστικές προθεσμίες άσκησης αξιώσεων και παραγραφής, υπό τις οποίες τελούν οι απαιτήσεις των πιστωτών και τα δικαιώματα των υπέρ του οφειλέτη εγγυητών και συνοφειλετών του εις ολόκληρον, καθώς και οι προθεσμίες και η άσκηση διαδικαστικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των προθεσμιών των ενδίκων μέσων.

δ. Σημειώνεται ότι:

i. Όλες οι ως άνω εκ του νόμου αναστολές/απαγορεύσεις (αναστολή μέτρων εκτέλεσης, ασφαλιστικών μέτρων, προθεσμιών παραγραφής, συμψηφισμού, απαγόρευση παρακράτησης στο πλαίσιο χορήγησης αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής για είσπραξη χρημάτων) ισχύουν μόνο ως προς τον οφειλέτη, δηλαδή το φορέα της επιχείρησης για τη ρύθμιση των οφειλών του οποίου έχει κατατεθεί στο δικαστήριο συμφωνία εξυγίανσης προς επικύρωση κι όχι ως προς τα τυχόν συνυπόχρεα με αυτόν πρόσωπα. Αναστολή μέτρων αναφορικά με τα συνυπόχρεα πρόσωπα μπορεί να χορηγηθεί μόνο από το δικαστήριο με προσωρινή διαταγή ή δικαστική απόφαση προληπτικών μέτρων, κατόπιν αιτήσεως οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, σύμφωνα με τις παρ. 3 και 5 του άρθρου 50 του ν. 4738/2020, σε συνδυασμό με το άρθρο 86 του ίδιου νόμου, εφόσον συντρέχει σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος (βλ. ανωτέρω στο κεφ. 2.).

ii. Όπως έχει ήδη επισημανθεί και στην εγκύκλιο ΠΟΛ. 1049/2018 αναφορικά με την προϊσχύουσα διαδικασία εξυγίανσης του ν. 3588/2007, σε περίπτωση που η Φορολογική Διοίκηση επιβάλει μέτρα σε βάρος του οφειλέτη κατά το χρονικό διάστημα ισχύος της αυτοδίκαιης αναστολής, επειδή δεν είχε λάβει γνώση αυτής, όπως π.χ. κατά το διάστημα από την κατάθεση της συμφωνίας εξυγίανσης προς επικύρωση έως την κοινοποίηση της αίτησης επικύρωσης, τα μέτρα αυτά αίρονται, καθώς η λήψη αυτών έγινε κατά παράβαση του νόμου.

iii. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι στα μέτρα που αναστέλλονται αυτοδίκαια δεν περιλαμβάνεται η αίτηση ποινικής δίωξης, καθώς αυτή αφορά στη δίωξη

ποινικού αδικήματος και δεν αποτελεί μέτρο ικανοποίησης των απαιτήσεων του Δημοσίου.

Όπως προαναφέρθηκε (ανωτέρω στο κεφ. 4), το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, αμέσως μόλις λάβει γνώση ότι ασκήθηκε αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης, οφείλει να ενημερώσει άμεσα, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, την υπηρεσία της Φορολογικής Διοίκησης που είναι αρμόδια για την επιδίωξη είσπραξης των χρεών του οφειλέτη, προκειμένου η τελευταία να συμμορφωθεί στην τυχόν ισχύουσα αυτοδίκαιη αναστολή/απαγόρευση, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα. Σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών, ενημερώνεται η Τελωνειακή Περιφέρεια Αττικής, η οποία ενημερώνει στη συνέχεια τις αρμόδιες τελωνειακές υπηρεσίες.

6. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΑΨΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ α. Νόμιμη πλειοψηφία συναινούντων πιστωτών

ι . Ο κανόνας της παρ. 1 του άρθρου 34: Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 4738/2020, για τη δικαστική επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης πρέπει να έχουν συναινέσει σε αυτήν ο οφειλέτης και πιστωτές του που εκπροσωπούν αφενός μεν περισσότερο από το πενήντα τοις εκατό (50%) των απαιτήσεων που έχουν ειδικό προνόμιο (δηλαδή των εμπραγμάτων εξασφαλισμένων απαιτήσεων και των τυχόν απαιτήσεων με άλλο ειδικό προνόμιο κατά το άρθρο 976 ΚΠολΔ), αφετέρου δε περισσότερο από το πενήντα τοις εκατό (50%) των λοιπών απαιτήσεων (δηλαδή των απαιτήσεων με γενικό προνόμιο, όπως οι απαιτήσεις του Δημοσίου κατ' άρθρο 975 ΚΠολΔ, και των απαιτήσεων χωρίς προνόμιο/ανέγγυων απαιτήσεων). Απαιτείται δηλαδή κατά νόμο ο σχηματισμός τουλάχιστον απόλυτης (πλέον του 50%) πλειοψηφίας συναινούντων πιστωτών σε κάθε μία από τις ανωτέρω δύο κατηγορίες πιστωτών.

Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται με βάση κατάσταση πιστωτών που επισυνάπτεται στη συμφωνία εξυγίανσης και η οποία δεν μπορεί να φέρει ημερομηνία προγενέστερη των τριών (3) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της συμφωνίας προς επικύρωση στο δικαστήριο. Η κατάσταση πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους πιστωτές που είχαν απαιτήσεις κατά την ανωτέρω ημερομηνία, ακόμη και τις μη ληξιπρόθεσμες, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 34 του ν. 4738/2020.

Επισημαίνεται όμως ότι, όπως και υπό το προϊσχύον δίκαιο, ως βάση υπολογισμού για τον σχηματισμό ή μη των κατά νόμο απαιτούμενων

ποσοστών πλειοψηφίας λαμβάνονται μόνο οι απαιτήσεις πιστωτών που θίγονται από τη συμφωνία εξυγίανσης. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 34, «θεωρείται ότι δεν θίγεται η απαίτηση ενός πιστωτή όταν, κατά τη συμφωνία εξυγίανσης, δεν επηρεάζεται η νομική κατάσταση που είχε πριν από την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης». Η νομική κατάσταση μιας απαίτησης (π.χ. του Δημοσίου) επηρεάζεται από τη συμφωνία εξυγίανσης (όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, βλ. ΠΟΛ. 1049/2018, κεφ. Β.3.), όχι μόνο όταν προβλέπεται περιορισμός/μείωση της απαίτησης στη συμφωνία (π.χ. διαγραφή βασικής οφειλής ή/και προσαυξήσεων/τόκων εκπρόθεσμης καταβολής, «πάγωμα τόκων» λόγω πρόβλεψης αποπληρωμής σε άτοκες δόσεις ή χορήγησης περιόδου χάριτος), αλλά και όταν μεταβάλλεται με άλλο τρόπο η νομική κατάσταση της απαίτησης (π.χ. με πρόβλεψη εξάλειψης εμπράγματης ασφάλειας, άρσης επιβληθείσας κατάσχεσης ή μεταβολής της υποθηκικής σειράς του Δημοσίου ή τμηματική αποπληρωμή ληξιπρόθεσμης απαίτησης κ.λπ.) ή περιορίζονται τα νόμιμα εισπρακτικά μέσα της Φορολογικής Διοίκησης (π.χ. με πρόβλεψη απαγόρευσης συμψηφισμού, μη παρακράτησης κατά τη χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας κ.ο.κ.). Τέλος, από τη βάση υπολογισμού για το σχηματισμό της νόμιμης πλειοψηφίας εξαιρούνται οι απαιτήσεις πιστωτών που τελούν υπό αίρεση (βλ. παρ. 4 του άρθρου 34 του ν. 4738/2020).

ι ι. Ο κανόνας της παρ. 2 του άρθρου 54: Παρά τον ανωτέρω κανόνα της παρ. 1 του άρθρου 34 και της παρ. 1 του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, στην παρ. 2 του άρθρου 54 του νόμου θεσπίζεται και εναλλακτικός κανόνας περί σχηματισμού νόμιμης πλειοψηφίας, σε περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η πλήρωση των ποσοστών του βασικού κανόνα. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, συμφωνία εξυγίανσης που δεν έχει εγκριθεί (υπογραφεί ή υπερψηφιστεί) από τις πλειοψηφίες της παρ. 1 του άρθρου 34, δύναται να επικυρωθεί από το δικαστήριο και να καταστεί δεσμευτική έναντι της μη συναινούνσας κατηγορίας, εφόσον η συμφωνία εξυγίανσης πληροί τουλάχιστον τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

> έχει εγκριθεί από πιστωτές που εκπροσωπούν περισσότερο από το εξήντα τοις εκατό (60%) του συνόλου των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη και περισσότερο από πενήντα τοις εκατό (50%) των απαιτήσεων με ειδικό προνόμιο,

> οι μη συναινούντες θιγόμενοι πιστωτές τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης σε σχέση με κάθε πιστωτή του οποίου η απαίτηση έχει ελάχισονα εξοφλητική προτεραιότητα, όπου αυτό προκύπτει βάσει της κατάταξής τους στην πτωχευτική εκκαθάριση σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 167,

> καμία κατηγορία θιγόμενων μερών δεν μπορεί, στο πλαίσιο της συμφωνίας εξυγίανσης, να λάβει αξία μεγαλύτερη της συνολικής απαίτησής της κατά του οφειλέτη, και

> ειδικά για τις επιχειρήσεις που ικανοποιούν τα κριτήρια προσδιορισμού της πολύ μικρής οντότητας του ν. 4308/2014 (Α΄ 251), απαιτείται επιπροσθέτως η συμφωνία να έχει προταθεί από τον οφειλέτη ή να έχει τη συναίνεση του οφειλέτη.

β. Δυνατότητα σύναψης συμφωνίας μόνο μεταξύ πιστωτών

Όπως και το προϊσχύον δίκαιο, ο ν. 4738/2020 προβλέπει τη δυνατότητα δικαστικής επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης που έχει συναφθεί μόνο από πιστωτές που συγκεντρώνουν τη νόμιμη πλειοψηφία, χωρίς τη σύμπραξη του οφειλέτη. Για την επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης μόνο μεταξύ πιστωτών απαιτείται να συντρέχει μία τουλάχιστον από τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 34 του νόμου, δηλαδή η παύση πληρωμών του οφειλέτη ή η μείωση των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας σε ποσό κατώτερο του ενός δεκάτου (1/10) του μετοχικού κεφαλαίου, προκειμένου για οφειλέτη κεφαλαιουχική εταιρεία, ή η μη υποβολή προς καταχώριση οικονομικών καταστάσεων δύο (2) τουλάχιστον διαδοχικών διαχειριστικών χρήσεων ή η συνδρομή λόγου δικαστικής λύσης Ε.Π.Ε., λόγω μείωσης των ιδίων κεφαλαίων της σε ποσό κατώτερο του ½ του εταιρικού κεφαλαίου της και μη σύγκλησης συνέλευσης των εταίρων εντός εύλογου χρόνου ή μη λήψης απόφασης για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 45 του ν. 3190/1955 (Α΄ 91).

Πέραν των ανωτέρω, σύμφωνα με το στ. ε΄ της παρ. 3 του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, προϋπόθεση για τη δικαστική επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης μόνο μεταξύ πιστωτών είναι η συναίνεση του οφειλέτη, η οποία τεκμαίρεται σε περίπτωση μη άσκησης από τον οφειλέτη παρέμβασης κατά της αποδοχής της αίτησης επικύρωσης. Η προϋπόθεση αυτή παρακάμπτεται όμως, κατά το νόμο, αν από την αίτηση επικύρωσης και ιδίως από την έκθεση του εμπειρογνώμονα που τη συνοδεύει (βλ. άρθρο 48 και παρ. 1 του άρθρου 46 του νόμου) προκύπτει ότι η συμφωνία εξυγίανσης δεν θα καταστήσει τη νομική και οικονομική κατάσταση του οφειλέτη χειρότερη από εκείνη στην οποία θα βρισκόταν χωρίς τη συμφωνία.

7. ΣΥΝΑΓΟΜΕΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΕ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 37 ΠΑΡ. 2 Ν. 4738/2020)

α. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, το Δημόσιο θεωρείται ότι συναινεί σε συμφωνία εξυγίανσης, ακόμα και αν δεν την υπογράψει, σε κάθε περίπτωση που πληρούνται σωρευτικά οι τρεις προϋποθέσεις που ορίζονται στην ανωτέρω παράγραφο «χωρίς να απαιτείται η περαιτέρω διερεύνηση των όρων της συμφωνίας αυτής ή της ανάκτησης από πλευράς του αντιστοίχου φορέα ή των λοιπών προϋποθέσεων της παρούσας».

Οι προϋποθέσεις, από τη συνδρομή των οποίων και μόνο συνάγεται κατά νόμο η συναίνεση του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης είναι οι κάτωθι:

i. Η βεβαιωμένη βασική οφειλή του οφειλέτη προς το Δημόσιο κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης δεν υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ.

Ως «βεβαιωμένη βασική οφειλή» νοείται το ποσό οφειλής προς Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικά Κέντρα/Τελωνεία που αρχικά βεβαιώθηκε, χωρίς τους τόκους ή τις προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής που την επιβαρύνουν κατά νόμο, όπως το ποσό αυτό έχει διαμορφωθεί κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας μετά από τυχόν καταβολές, συμψηφισμό, αναγκαστική είσπραξη ή διαγραφή βάσει νόμιμου τίτλου.

ii. Σύμφωνα με την έκθεση του εμπειρογνώμονα της περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4738/2020, το Δημόσιο δεν θα περιέλθει λόγω της εφαρμογής της συμφωνίας εξυγίανσης σε χειρότερη θέση ως προς τις βεβαιωμένες απαιτήσεις του κατά τον χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης, από τη θέση στην οποία θα περιέλθει σε περίπτωση πτώχευσης.

iii. Σύμφωνα με την ανωτέρω έκθεση του εμπειρογνώμονα, το συνολικό ύψος των βεβαιωμένων οφειλών του οφειλέτη προς το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ., δημόσιες επιχειρήσεις και φορείς κοινωνικής ασφάλισης κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης είναι ως ποσό μικρότερο από το σύνολο των οφειλών προς ιδιώτες πιστωτές.

Παρατηρείται ότι, σε αντίθεση με την υπό στοιχείο (i) προϋπόθεση του τεκμηρίου συναίνεσης, που αναφέρεται σε ένα αντικειμενικό ποσοτικό στοιχείο (το ύψος της βεβαιωμένης βασικής οφειλής προς το Δημόσιο), για τη συνδρομή των υπό στοιχεία (ii) και (iii) προϋποθέσεων είναι κρίσιμο το περιεχόμενο της έκθεσης του εμπειρογνώμονα που έχει επιλεγεί από τα συμβαλλόμενα μέρη, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 46 του ν. 4738/2020, συνοδεύει επί ποινή απαραδέκτου την αίτηση επικύρωσης συμφωνίας

εξυγίανσης. Σύμφωνα με τη σχετική υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865/5-3-2021), με την οποία καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο της έκθεσης του εμπειρογνώμονα, στην εν λόγω έκθεση περιλαμβάνεται βεβαίωση του εμπειρογνώμονα σχετικά με τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων (βλ. παρ. 4 του άρθρου 4 και παρ. νί στο άρθρο 12 της ΥΑ).

β. Σύμφωνα με την ανωτέρω υπουργική απόφαση, για τον προσδιορισμό των απαιτήσεων του Δημοσίου ο εμπειρογνώμονας λαμβάνει υπ' όψιν τις βεβαιωμένες οφειλές, με τις νόμιμες προσαυξήσεις/τόκους εκπρόθεσμης καταβολής, όπως αυτές προκύπτουν από τη βεβαίωση χρεών που εκδίδει η Φορολογική Διοίκηση (βλ. παρ. 3 και 4 του άρθρου 4 της ΥΑ). Το περιεχόμενο της ανωτέρω βεβαίωσης χρεών εκτίθεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 3 της παρούσας εγκυκλίου.

Ειδικά όσον αφορά την εξέταση, στην έκθεση του εμπειρογνώμονα, της θέσης στην οποία θα περιερχόταν το Δημόσιο σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, δηλαδή του ποσού που θα ανακτούσε το Δημόσιο από την κατάταξη των απαιτήσεων του στη συνολική «αξία βίαιης ρευστοποίησης» της περιουσίας του οφειλέτη, και τη σύγκριση του ποσού αυτού με το ποσό που προβλέπεται να αποπληρωθεί στο Δημόσιο βάσει των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το Δημόσιο δεν θα περιέλθει λόγω της εφαρμογής της συμφωνίας σε χειρότερη θέση, ως προς τις βεβαιωμένες απαιτήσεις του κατά τον χρόνο υπογραφής αυτής, από τη θέση στην οποία θα περιέλθει σε περίπτωση πτώχευσης (υπό στοιχείο ii προϋπόθεση του τεκμηρίου συναίνεσης, βλ. ανωτέρω υπό ενότητα α), επισημαίνονται ιδιαίτερα οι κάτωθι κανόνες που τίθενται στην ΥΑ:

Α ναφορικά με την «αξία βίαιης ρευστοποίησης» της περιουσίας του οφειλέτη, που τίθεται ως βάση υπολογισμού για την υποθετική κατάταξη των απαιτήσεων του Δημοσίου στην έκθεση του εμπειρογνώμονα:

> Στην έκθεση επισυνάπτεται αναλυτικός κατάλογος των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη με εκτίμηση της αξίας τους (βλ. ενδεικτικό πίνακα για ακίνητα στο Παράρτημα Β της ΥΑ), ενώ συνοπτική περιγραφή τους περιλαμβάνεται και στην έκθεση (περ. β' του άρθρου 3 της ΥΑ).

> Για όλα τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη (κινητά και ακίνητα) προσδιορίζεται στην έκθεση του εμπειρογνώμονα τόσο η εμπορική αξία όσο και η αξία βίαιης ρευστοποίησης. Η εκτίμηση αυτών των αξιών διενεργείται

σύμφωνα με συγκεκριμένα εκτιμητικά πρότυπα υπολογισμού ανάλογα με το είδος του περιουσιακού στοιχείου (παρ. 3 και 4 του άρθρου 9 της ΥΑ).

> Για τον προσδιορισμό της αξίας βίαιης ρευστοποίησης των ακινήτων του οφειλέτη, εφαρμόζονται οι κανόνες που τίθενται στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 9 της ΥΑ.

> Τα «έξοδα» που προαφαιρούνται από την ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, προκειμένου να προσδιοριστεί η «αξία βίαιης ρευστοποίησης», δηλαδή το ποσό που θα διανεμηθεί στους πιστωτές, στο πλαίσιο της «άσκησης βίαιης ρευστοποίησης» (παρ. 5 του άρθρου 9 της ΥΑ) δεν δύναται να υπερβαίνουν το 5% της ανωτέρω αξίας (παρ. 2 του άρθρου 9 της ΥΑ).

i. Αναφορικά με τη μεθοδολογία που ακολουθεί ο εμπειρογνώμονας για τον ορθό υπολογισμό της ανάκτησης του Δημοσίου από το ποσό που προσδιορίστηκε ως «αξία βίαιης ρευστοποίησης» της περιουσίας του οφειλέτη:

> Αν υφίστανται περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη επί των οποίων έχουν εγγραφεί εμπράγματα ασφάλειες, στην έκθεση του εμπειρογνώμονα περιλαμβάνεται ξεχωριστός πίνακας κατάταξης για έκαστο των βεβαρημένων περιουσιακών στοιχείων (παρ. 7 του άρθρου 9 της ΥΑ).

> Για τη σύνταξη των πινάκων κατάταξης εφαρμόζονται οι κανόνες κατάταξης των άρθρων 975 επ. του ΚΠολΔ (παρ. 7 και 8 του άρθρου 9 της ΥΑ), όπως διαμορφώνονται με τις τροποποιήσεις των άρθρων 167 και 169 του ν. 4738/2020, που ισχύουν για την πτώχευση. Η εφαρμογή των κανόνων αυτών αποτυπώνεται στην έκθεση του εμπειρογνώμονα (παρ. 2 του άρθρου 11 της ΥΑ).

> Η συνολική ανάκτηση κάθε πιστωτή, επομένως και του Δημοσίου, από την αξία βίαιης ρευστοποίησης της περιουσίας του οφειλέτη υπολογίζεται ξεχωριστά στην έκθεση του εμπειρογνώμονα (παρ. 9 του άρθρου 9 της ΥΑ).

iii. Αναφορικά με τη σύγκριση της ανάκτησης του Δημοσίου από την «άσκηση βίαιης ρευστοποίησης» και του συνολικού ποσού που προβλέπεται να αποπληρωθεί στο Δημόσιο βάσει των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης:

> Στην έκθεση του εμπειρογνώμονα περιλαμβάνεται συγκριτικός πίνακας, από τον οποίο προκύπτει, ανά πιστωτή, ότι το ανακτώμενο ποσό, σε περίπτωση πτώχευσης (βίαιης ρευστοποίησης) είναι χαμηλότερο (ή ίσο) από

το ποσό που θα ανακτηθεί κατ' εφαρμογή των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης.

> Το ύψος της ανάκτησης για το Δημόσιο βάσει των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης προσδιορίζεται στην έκθεση του εμπειρογνώμονα με όρους καθαρής παρούσας αξίας, λαμβάνοντας ως προεξοφλητικό επιτόκιο «το μέσο σταθμικό κόστος χρηματοδότησης του οφειλέτη, όπως αυτό προκύπτει από την προτεινόμενη συμφωνία εξυγίανσης, κατά τη διάρκεια της ρύθμισης οφειλών» (παρ. 1 και 3 του άρθρου 11 της ΥΑ).

iv. Τέλος, όπως ρητά ορίζεται στην παρ. 4 του άρθρου 11 της ΥΑ, σε περίπτωση που η συμφωνία εξυγίανσης προβλέπει τη μεταβίβαση περιουσίας και υποχρεώσεων επιχείρησης σε εκτέλεση συμφωνίας εξυγίανσης, σύμφωνα με το άρθρο 64 του ν. 4738/2020 (βλ. κατωτέρω κεφ. 10 της παρούσας), χωρίς να προσδιορίζεται το ποσό αποπληρωμής των απαιτήσεων του Δημοσίου ή/και ο χρόνος αποπληρωμής, στην έκθεση πρέπει να διατυπώνεται ρητή δήλωση του εμπειρογνώμονα ότι δεν μπορεί να βεβαιώσει τη μη χειροτέρευση της θέσης του Δημοσίου για την εφαρμογή του τεκμηρίου συναίνεσης της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020. Στην ανωτέρω περίπτωση δεν ισχύει τεκμήριο συναίνεσης του Δημοσίου στη συμφωνία εξυγίανσης.

γ. Η αρμόδια υπηρεσία για το χειρισμό υποθέσεων εξυγίανσης (Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή ΕΜ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση) λαμβάνει γνώση της έκθεσης του εμπειρογνώμονα από την κοινοποίηση στο Δημόσιο του δικογράφου της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 49 του ν. 4738/2020, εφόσον με την αίτηση κοινοποιείται και η έκθεση του εμπειρογνώμονα, ως συνημμένο του δικογράφου, άλλως πρέπει να λάβει γνώση του περιεχομένου της έκθεσης (βλ. ανωτέρω κεφ. 4 της παρούσας).

Σε περίπτωση που, σύμφωνα με την έκθεση, ισχύει τεκμήριο συναίνεσης του Δημοσίου, η αρμόδια υπηρεσία οφείλει, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα στοιχεία των βεβαιωμένων οφειλών προς το Δημόσιο, που περιλαμβάνονται στη βεβαίωση χρεών του άρθρου 46 του ν. 4738/2020 (κεφ. 3 της παρούσας) και τα διαθέσιμα στοιχεία περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη, όπως την τελευταία δήλωση στοιχείων ακινήτων, την τελευταία πράξη διοικητικού προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. και την τελευταία δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οφειλέτη, να εξετάσει τα κάτωθι:

> Αν έχει αποτυπωθεί ορθά στην έκθεση του εμπειρογνώμονα η θέση του Δημοσίου ως πιστωτή (ύψος και αιτία οφειλών, τυχόν εμπράγματα

εξασφαλίσεις κ.λπ.). Επισημαίνεται, όμως, ότι, ακόμα κι αν τα στοιχεία των οφειλών στην έκθεση είναι σύμφωνα με τη βεβαίωση χρεών που έχει χορηγήσει η Φορολογική Διοίκηση (κεφ. 3 της παρούσας), πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να ελέγχεται το ύψος των βεβαιωμένων οφειλών και κατά την ημερομηνία υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης: αν κατά την ημερομηνία αυτή το ύψος των οφειλών είναι μεγαλύτερο σε σχέση με το ποσό που έχει περιληφθεί στη βεβαίωση χρεών και την έκθεση του εμπειρογνώμονα, η εν λόγω απόκλιση ενδέχεται να συνεπάγεται την ανατροπή του τεκμηρίου συναίνεσης του Δημοσίου, λόγω τυχόν μη συνδρομής πλέον κάποιας από τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020.

> Αν στην έκθεση του εμπειρογνώμονα έχουν περιληφθεί όλα τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη (ιδίως τα δικαιώματα επί ακινήτων).

> Αν τηρούνται οι βασικοί κανόνες που εκτέθηκαν ανωτέρω (υπ' αριθ. 7.β.).

> Ειδικά όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων της υπουργικής απόφασης στην «άσκηση βίαιης ρευστοποίησης», ο αναγκαίος έλεγχος δεν εκτείνεται, όπως είναι εύλογο, στην επαλήθευση της ορθής εφαρμογής των κανόνων κατάταξης από τον εμπειρογνώμονα (ή από τον τυχόν συμπράττοντα δικηγόρο/συμβολαιογράφο), αλλά αρκεί η διαπίστωση ότι εφαρμόστηκαν οι ορθοί κανόνες που διέπουν την κατάταξη σε περίπτωση συρροής προνομίων, ότι έχει καταρτιστεί ξεχωριστός πίνακας κατάταξης για κάθε εμπραγμάτως βεβαρημένο περιουσιακό στοιχείο και ότι έχει ληφθεί υπ' όψιν το γενικό προνόμιο των απαιτήσεων του Δημοσίου, η ορθή τάξη του προνομίου τους καθώς και η τυχόν υποθήκη με την οποία εξασφαλίζονται οι απαιτήσεις του Δημοσίου καθώς και η χρονική σειρά εγγραφής της (υποθηκική τάξη).

Όπως είναι γνωστό, σύμφωνα με το άρθρο 975 ΚΠολΔ, οι απαιτήσεις του Δημοσίου από Φ.Π.Α., από παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές, κατατάσσονται στην τρίτη τάξη των απαιτήσεων με γενικό προνόμιο, συμμέτρως με άλλες απαιτήσεις της ίδιας τάξης, στις οποίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι απαιτήσεις από παροχή εξαρτημένης εργασίας και αμοιβή δικηγόρων της τελευταίας διετίας, απαιτήσεις αποζημίωσης λόγω καταγγελίας σχέσης εργασίας και απαιτήσεις των φορέων κοινωνικής ασφάλισης. Οι υπόλοιπες απαιτήσεις του Δημοσίου, με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές, κατατάσσονται στην πέμπτη τάξη των απαιτήσεων με γενικό προνόμιο, συμμέτρως με τις απαιτήσεις των Ο.Τ.Α.

Σε περίπτωση συρροής απαιτήσεων πιστωτών με ειδικό προνόμιο (όπως είναι ιδίως οι εμπραγμάτως εξασφαλισμένες απαιτήσεις), με γενικό προνόμιο και ανέγγυων (εγχειρόγραφων) απαιτήσεων, ή τουλάχιστον δύο εκ των ανωτέρω κατηγοριών, εφαρμόζεται κατ' αρχήν το άρθρο 977 ΚΠολΔ, το οποίο προβλέπει ικανοποίηση κάθε κατηγορίας απαιτήσεων από ορισμένο ποσοστό της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης». Κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού, η κατάταξη των απαιτήσεων με εμπράγματα ασφάλεια (υποθήκη ή ενέχυρο) επί του βεβαρημένου περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη γίνεται έως το 65% της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης» αυτού, των απαιτήσεων με γενικό προνόμιο έως το 25% και των ανέγγυων απαιτήσεων έως το 10%, ενώ, αν δεν υφίστανται ανέγγυες απαιτήσεις, η κατάταξη γίνεται έως τα 2/3 και το 1/3, αντίστοιχα, της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης» του βεβαρημένου περιουσιακού στοιχείου, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις παρ. 3 και 1 του άρθρου 977 ΚΠολΔ, αντίστοιχα. Στα υπόλοιπα -μη βεβαρημένα- περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, η κατάταξη των απαιτήσεων με γενικό προνόμιο γίνεται έως το 70% της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης» αυτών και των λοιπών απαιτήσεων (ανέγγυων) έως το 30% (βλ. παρ. 3 του άρθρου 977 ΚΠολΔ).

Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση που κάποιος πιστωτής έχει εγγράψει υποθήκη (ή ενέχυρο) μετά την 17η/1/2018 επί ακινήτου (ή κινητού, αντίστοιχα) ελεύθερου βαρών κατά το χρόνο εγγραφής, για την εξασφάλιση απαίτησης που γεννήθηκε εξ ολοκλήρου μετά την ημερομηνία αυτή, εφαρμόζεται το άρθρο 977Α του ΚΠολΔ, το οποίο προβλέπει την κατά προτεραιότητα ικανοποίηση της εξασφαλιζόμενης απαίτησης από το σύνολο του εκπλειστηριάσματος, με την επιφύλαξη της παρ. 2 του ίδιου άρθρου.

Για θέματα κατάταξης των απαιτήσεων του Δημοσίου, σχετική η εγκύκλιος ΠΟΛ. 1017/2018.

Σε περίπτωση ακινήτου του οφειλέτη που έχει κατασχεθεί από το Δημόσιο, πρέπει επίσης να ελέγχεται ότι η κατάταξη του Δημοσίου δεν θίγεται από τυχόν υποθήκες ή προσημειώσεις υποθήκης που ενεγράφησαν στο ακίνητο μετά την εγγραφή της κατάσχεσης του Δημοσίου (δεδομένου ότι σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 38 του ν.δ. 356/1974 - Κ.Ε.Δ.Ε., η εγγραφή προσημείωσης ή υποθήκης από τρίτον σε ακίνητο μετά την εγγραφή της κατάσχεσης του Δημοσίου είναι αυτοδικαίως άκυρη ως προς το Δημόσιο, και συγκεκριμένα ως προς την απαίτηση αυτού για την οποία επιβλήθηκε η κατάσχεση, βλ. ενδεικτικά την πρόσφατη ΑΠ 157/2020).

Τυχόν παράβαση των ανωτέρω κανόνων από τον εμπειρογνώμονα δύναται να στοιχειοθετήσει λόγο κύριας παρέμβασης του Δημοσίου στη δίκη επικύρωσης (βλ. κατωτέρω κεφ. 8 της παρούσας).

8. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΕ ΔΙΚΗ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ Ι. Προϋποθέσεις επικύρωσης

α. Όπως και στο προΐσχύον δίκαιο, απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστεί ισχυρή και δεσμευτική μια συμφωνία εξυγίανσης για τον οφειλέτη και όλους τους πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις ρυθμίζονται από αυτήν, είναι η επικύρωσή της από το πτωχευτικό δικαστήριο (παρ. 1 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020). Οι προϋποθέσεις επικύρωσης ορίζονται στο άρθρο 54 του ν. 4738/2020.

β. Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, η συμφωνία εξυγίανσης επικυρώνεται δικαστικά εφόσον, μεταξύ άλλων, συνήφθη από τη νόμιμη πλειοψηφία πιστωτών (κατά την παρ. 1 ή 2 του άρθρου 54), διαμορφώνει εύλογη προοπτική εξασφάλισης της βιωσιμότητας της επιχείρησης του οφειλέτη, όπως αυτή αναδιαρθρώνεται βάσει της συμφωνίας, πληρούται η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης των πιστωτών κατά την έννοια του άρθρου 31, η συμφωνία εξυγίανσης δεν είναι αποτέλεσμα δόλου και δεν παραβιάζει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, ιδίως του δικαίου του ανταγωνισμού, και αντιμετωπίζει με βάση την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης τους πιστωτές που βρίσκονται στην ίδια θέση, με την επιφύλαξη της δυνατότητας αποκλίσεων για ορισμένους λόγους που ορίζονται στο νόμο (παρ. 3 του άρθρου 54).

Αναφορικά με τις προϋποθέσεις επικύρωσης του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, επισημαίνονται τα εξής:

i. Η τήρηση της αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης των πιστωτών, με την έννοια του άρθρου 31 του νόμου, ότι δηλαδή κανείς από τους μη συναινούντες πιστωτές δεν πρόκειται να βρεθεί, βάσει της συμφωνίας εξυγίανσης, σε χειρότερη θέση από τη θέση στην οποία θα βρισκόταν σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 54 του νόμου, απαιτείται να εξετάζεται μόνο σε σχέση με πιστωτές των οποίων η συναίνεση συνάγεται ή δύναται να συναχθεί σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 37 (στους οποίους ενδέχεται να περιλαμβάνεται και το Δημόσιο) και όσους αντιτάσσονται στην επικύρωση της συμφωνίας είτε με την άσκηση (κύριας) παρέμβασης ενώπιον του δικαστηρίου, είτε με αρνητική

ψήφο σε περίπτωση ηλεκτρονικής ψηφοφορίας ή, εναλλακτικά, αν ασκήσουν τριτανακοπή κατόπιν επικύρωσης της συμφωνίας.

ii. Όσον αφορά τις λοιπές προϋποθέσεις επικύρωσης του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, όπως η μη συνδρομή δόλου, η μη παράβαση κανόνων αναγκαστικού δικαίου και η ισότιμη μεταχείριση των πιστωτών που βρίσκονται στην ίδια θέση, όπως προκύπτει από το νόμο, αυτές εξετάζονται από το δικαστήριο ως προς το συνολικό περιεχόμενο της συμφωνίας και το σύνολο των απαιτήσεων πιστωτών που ρυθμίζονται από αυτήν, συμβαλλομένων και μη.

Ειδικά, όσον αφορά την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών βάσει της συμφωνίας, σύμφωνα με την περ. δ' της παρ. 3 του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, αποκλίσεις από την ανωτέρω αρχή επιτρέπονται μόνο για σπουδαίο επιχειρηματικό ή κοινωνικό λόγο, που εκτίθεται ειδικά στην απόφαση του δικαστηρίου, ή αν ο θιγόμενος πιστωτής συναινεί στην απόκλιση.

γ. Σε περίπτωση που το δικαστήριο διαπιστώνει ότι δεν συντρέχει μία ή περισσότερες προϋποθέσεις του νόμου για την επικύρωση της συμφωνίας, απορρίπτει την αίτηση επικύρωσης. Εναλλακτικά όμως, ο ν. 4738/2020 προβλέπει, όπως και το προϊσχύον δίκαιο, τη δυνατότητα του δικαστηρίου, αντί να απορρίψει την αίτηση, να τάξει σύντομη προθεσμία για την τροποποίηση της συμφωνίας (παρ. 5 του άρθρου 54).

δ. Τέλος, επισημαίνεται η νέα διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 56 του ν. 4738/2020, κατά την οποία *«Εφόσον δεν έχει ασκηθεί παρέμβαση κατά της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, η απόφαση αρκεί να περιέχει συνοπτική μόνο αιτιολογία με απλή αναφορά στο κεφάλαιο της έκθεσης του εμπειρογνώμονα, από την οποία προκύπτει η συνδρομή κάθε απαιτούμενου για την επικύρωση της συμφωνίας στοιχείου»*. Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει ότι η άσκηση κύριας παρέμβασης στη δίκη επικύρωσης, σε περίπτωση μη συνδρομής των προϋποθέσεων για τη δικαστική επικύρωση της συμφωνίας, είναι κρίσιμη για τη διαμόρφωση του σκεπτικού της δικαστικής απόφασης που θα εκδοθεί.

II. Παρέμβαση του Δημοσίου στη δίκη επικύρωσης

Από τις διατάξεις του άρθρου 54 του ν. 4738/2020, όπως παρατίθενται αμέσως ανωτέρω (υπ' αριθ. Ι), προκύπτει ότι το Δημόσιο, ως πιστωτής, δύναται να ασκήσει κύρια παρέμβαση σε δίκη επικύρωσης συμφωνίας

εξυγίανσης, όχι μόνο όταν δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της προς επικύρωση συμφωνίας αλλά ακόμα και στις περιπτώσεις που η συναίνεσή του συνάγεται εκ του νόμου βάσει της παρ. 2 του άρθρου 37 του νόμου, υπό την προϋπόθεση ότι συντρέχει νόμιμος λόγος για τη μη επικύρωση αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 54 του ν. 4738/2020.

Η κύρια παρέμβαση (άρθρο 752 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με άρθρο 79 ΚΠολΔ) του Δημοσίου στη δίκη της επικύρωσης ασκείται από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου προϊσταμένου του Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή της Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση, και δύναται να έχει ως αίτημα την απόρριψη της αίτησης επικύρωσης ή τη μη επικύρωση ορισμένων όρων της συμφωνίας ή, ενδεχομένως, την τροποποίηση αυτών, στο πλαίσιο της σχετικής δυνατότητας που προβλέπεται στην παρ. 5 του άρθρου 54 του ν. 4738/2020. Στην εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου πρέπει να παρατίθενται με σαφήνεια τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η βλάβη του Δημοσίου από τυχόν επικύρωση της συμφωνίας και να προσδιορίζονται οι επίμαχοι όροι αυτής, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στο Ν.Σ.Κ., στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του για δικαστική εκπροσώπηση του Δημοσίου, να εξετάσει αν στοιχειοθετούνται λόγοι κύριας παρέμβασης και να διαμορφώσει προσηκόντως το αίτημα που περιλαμβάνεται σε αυτή, ώστε να είναι συμβατό με το ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο που διέπει τη δίκη επικύρωσης κατά το νέο ν. 4738/2020. Εφόσον δεν κρίνεται σκόπιμη από τον αρμόδιο προϊστάμενο η άσκηση παρέμβασης, αποστέλλεται σχετικό έγγραφο στο Ν.Σ.Κ. ή γίνεται σχετική σημείωση στο φάκελο της υπόθεσης που τηρείται στην Υπηρεσία.

Στη συνέχεια παρατίθεται ενδεικτική περιπτωσιολογία πιθανών λόγων κύριας παρέμβασης του Δημοσίου σε δίκη επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, υπό το φως των νέων διατάξεων του ν. 4738/2020. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση του αρμόδιου προϊσταμένου να εισηγηθεί ή όχι στο Ν.Σ.Κ. την άσκηση κύριας παρέμβασης λαμβάνεται με κριτήριο την καλύτερη δυνατή διασφάλιση των εισπρακτικών συμφερόντων του Δημοσίου.

Ενδεικτικοί λόγοι κύριας παρέμβασης του Δημοσίου:

> Αν το Δημόσιο εμφανίζεται ως συμβαλλόμενο μέρος στη συμφωνία βάσει της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, ενώ δεν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις που τίθενται στο νόμο για την ισχύ του τεκμηρίου συναίνεσης (βλ. ανωτέρω κεφ. 7.α.).

> Αν η αρμόδια υπηρεσία διαπιστώσει, με βάση τα διαθέσιμα σε αυτήν στοιχεία, σοβαρή ανακρίβεια στα πραγματικά δεδομένα που περιλαμβάνονται στην έκθεση του εμπειρογνώμονα του άρθρου 48 του ν. 4738/2020, ιδίως όσον αφορά τα στοιχεία του ενεργητικού της επιχείρησης του οφειλέτη, ή παράβαση από τον εμπειρογνώμονα βασικών κανόνων της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865), σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στα κεφάλαια 7.β. και 7.γ. της παρούσας, εξαιτίας της οποίας (ανακρίβειας ή παράβασης) τίθεται υπό αμφισβήτηση η βασιμότητα των πορισμάτων της έκθεσης σχετικά με τη μη χειροτέρευση της θέσης του Δημοσίου ή την ισότιμη μεταχείριση των απαιτήσεων του σε σχέση με άλλους πιστωτές ή τη συνδρομή άλλων προϋποθέσεων επικύρωσης της συμφωνίας, προς βλάβη των συμφερόντων του Δημοσίου.

> Αν στη συμφωνία δεν προσδιορίζονται σαφώς το ποσό και ο χρόνος αποπληρωμής των απαιτήσεων του Δημοσίου (όπως π.χ. όταν προβλέπεται ικανοποίηση των απαιτήσεων του Δημοσίου από το προϊόν μελλοντικής εκποίησης περιουσιακών στοιχείων), με αποτέλεσμα να μην μπορεί να διαπιστωθεί βάσιμα η μη χειροτέρευση της θέσης του.

> Αν η συμφωνία προβλέπει περιορισμό ή διαγραφή οφειλών που δεν είχαν ακόμα βεβαιωθεί κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας, αλλά κατά το χρόνο συζήτησης της αίτησης επικύρωσης στο δικαστήριο έχουν ήδη βεβαιωθεί ή προσδιοριστεί με έκθεση ελέγχου, η οποία είναι διαθέσιμη στην αρμόδια Υπηρεσία (Κ.Ε.ΟΦ./Ε.Μ.ΕΙΣ.), εφόσον το ύψος των νέων βεβαιώσεων συνεπάγεται παράβαση της αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου, που τυχόν είχε διαπιστωθεί αναφορικά με τις ήδη βεβαιωμένες κατά την ημερομηνία υπογραφής της συμφωνίας οφειλές ή/και της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης.

> Αν η συμφωνία προβλέπει περιορισμό ή διαγραφή δασμών οι οποίοι αποτελούν Παραδοσιακούς Ίδιους Πόρους του Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βεβαιωθέντων πριν ή μετά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης.

> Αν υφίσταται σημαντική απόκλιση μεταξύ του ύψους των βεβαιωμένων οφειλών που έχουν ληφθεί υπ' όψιν στην έκθεση του εμπειρογνώμονα κατ' άρθρο 48 του ν. 4738/2020 και του ύψους των βεβαιωμένων οφειλών κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης σύμφωνα με τα διαθέσιμα στη Φορολογική Διοίκηση στοιχεία, με αποτέλεσμα να χειροτερεύει η θέση του Δημοσίου σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020.

> Σε περίπτωση που, ενώ στη συμφωνία εξυγίανσης υφίστανται όροι που προβλέπουν περιορισμό ή διαγραφή απαιτήσεων του Δημοσίου που δεν έχουν βεβαιωθεί κατά τον χρόνο υπογραφής της συμφωνίας και δεν εμφανίζονται στα βιβλία του οφειλέτη (π.χ. οφειλών που θα προκύψουν από φορολογικό έλεγχο), δεν έχει περιληφθεί στην έκθεση του εμπειρογνώμονα σχετική ρητή και διακριτή πρόβλεψη, από την οποία να προκύπτει η αδυναμία αποπληρωμής των υπό διαγραφή οφειλών με βάση τις προβλεπόμενες ταμειακές ροές της επιχείρησης, κατά παράβαση της σχετικής διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 10 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865).

> Αν η προς επικύρωση συμφωνία αντιμετωπίζει τις απαιτήσεις του Δημοσίου με δυσμενέστερο τρόπο σε σχέση με απαιτήσεις πιστωτών που βρίσκονται στην ίδια θέση (με γενικό προνόμιο ίδιας τάξης) ή με ίδιο ή δυσμενέστερο τρόπο σε σχέση με απαιτήσεις πιστωτών χωρίς προνόμιο ή με δυσανάλογα δυσμενέστερο τρόπο σε σχέση με απαιτήσεις πιστωτών με ειδικό προνόμιο, κατά παράβαση της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης, με την επιφύλαξη της τυχόν συνδρομής σοβαρών κοινωνικών λόγων που δικαιολογούν την απόκλιση, όπως στην περίπτωση των εργατικών απαιτήσεων.

Για τη στοιχειοθέτηση του ανωτέρω λόγου παρέμβασης μπορεί να γίνει επίκληση του σχετικού συγκριτικού πίνακα που περιλαμβάνεται στην έκθεση του εμπειρογνώμονα, από τον οποίο προκύπτει η ποσοστιαία ανάκτηση κάθε πιστωτή αφενός μεν από την «άσκηση βίαιης ρευστοποίησης» (παρ. 9 του άρθρου 9 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, Β' 865) αφετέρου δε από την εφαρμογή των όρων της συμφωνίας (παρ. 1 του άρθρου 11 της ανωτέρω ΥΑ).

> Αν στην προς επικύρωση συμφωνία περιλαμβάνονται ασαφείς ή/και αντιφατικοί όροι αναφορικά με την αποπληρωμή των οφειλών προς το Δημόσιο, ιδίως στην περίπτωση που απαιτήσεις του Δημοσίου ενδέχεται να καταλαμβάνονται από όρους της συμφωνίας που αναφέρονται σε «αφανείς πιστωτές».

> Αν η Φορολογική Διοίκηση δεν δύναται να προσδιορίσει τις οφειλές που καταλαμβάνονται από τους όρους της συμφωνίας και να ταυτοποιήσει αυτές με βεβαιωμένες οφειλές.

> Αν οι όροι της συμφωνίας εξυγίανσης που αφορούν το Δημόσιο έχουν τεθεί κατά παράβαση διατάξεων νόμου, όπως π.χ. όταν ρυθμίζονται οφειλές προς το Δημόσιο που ανάγονται σε χρόνο μετά τη δικαστική επικύρωση της

συμφωνίας ή προβλέπεται επέκταση των όρων της συμφωνίας σε συνυπόχρεα πρόσωπα, χωρίς το Δημόσιο να έχει συναινέσει ρητά στη συμφωνία (κατά παράβαση δηλαδή των παρ. 2 και 3 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, αντίστοιχα, βλ. κατωτέρω στο κεφ. 11 της παρούσας) ή απαγορεύεται η καταγγελία της συμφωνίας (κατά παράβαση της παρ. 4 του άρθρου 63 του ν. 4738/2020) ή ρυθμίζονται οφειλές μη δεκτικές ρύθμισης, όπως οι οφειλές από ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων λόγω παράβασης της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 3 του ν.δ. 356/1974 (Α' 90) ή, σε περίπτωση τελωνειακών οφειλών, ληξιπρόθεσμες μετά από αναστολή που καλύπτονται από εγγύηση για την διασφάλιση της καταβολής τους κ.ο.κ.

> Στις περιπτώσεις που ο σχηματισμός του ελάχιστου ποσοστού συναινούντων πιστωτών που προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 54 του ν.4738/2020 βασίζεται στην εφαρμογή του τεκμηρίου συναίνεσης του Δημοσίου, δεδομένου ότι σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου 54 του ν.4738/2020, η συμφωνία επικυρώνεται δικαστικά, εφόσον είτε έχει υπογραφεί από τον οφειλέτη και τις απαιτούμενες ελάχιστες πλειοψηφίες πιστωτών του άρθρου 34 ή οι εν λόγω ελάχιστες πλειοψηφίες πιστωτών έχουν ψηφίσει θετικά σε τυχόν ψηφοφορία που διεξάγεται με ηλεκτρονικά μέσα.

9 . ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΕ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΙΤΗΣΗ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΤΟΥ - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ (ΑΡΘΡΟ 37 ΠΑΡ. 1 Ν. 4738/2020)

Ι. Στην παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, όπως και στο προϊσχύον άρθρο 102 του ν. 3588/2007, προβλέπεται η δυνατότητα του Δημοσίου (όπως και των λοιπών πιστωτών του δημόσιου τομέα) να συναινεί ρητά στη σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης για τη ρύθμιση των απαιτήσεών του σε βάρος οφειλέτη του, υπογράφοντας τη συμφωνία ως συμβαλλόμενος πιστωτής. Ομοίως, το Δημόσιο δύναται να συμμετέχει σε ψηφοφορία που διεξάγεται με ηλεκτρονικά μέσα για την παροχή συναίνεσης από τους πιστωτές σε συμφωνία εξυγίανσης, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 4738/2020 και τα οριζόμενα στην υπ' αριθ. 26411 ΕΞ 2021 (Β' 902/9-3-2021) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή συναίνεσης του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης, είτε μέσω υπογραφής της συμφωνίας είτε μέσω εκπροσώπησης του Δημοσίου σε ηλεκτρονική ψηφοφορία και παροχής θετικής ψήφου επί του σχεδίου συμφωνίας, είναι η έκδοση σχετικής απόφασης του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στο παρόν κεφάλαιο.

Η παροχή ρητής συναίνεσης, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, αποτελεί το μοναδικό τρόπο συμμετοχής του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης, στις περιπτώσεις που δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του τεκμηρίου συναίνεσης της παρ. 2 του ίδιου άρθρου (βλ. ανωτέρω κεφ. 7), ήτοι:

- α) αν η βεβαιωμένη βασική οφειλή του οφειλέτη προς το Δημόσιο (μη συνυπολογιζομένων δηλαδή των τόκων/προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής) υπερβαίνει το ποσό των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ ή/και
- β) αν το συνολικό ύψος των βεβαιωμένων οφειλών του οφειλέτη προς το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ., δημόσιες επιχειρήσεις και φορείς κοινωνικής ασφάλισης είναι τουλάχιστον ίσο ή υπερβαίνει το συνολικό ύψος των οφειλών του προς ιδιώτες πιστωτές .

Επισημαίνεται πάντως, ότι η υποβολή αίτησης-πρότασης για συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης είναι δυνατή, κατ' επιλογή του οφειλέτη, και στις περιπτώσεις που δεν συντρέχει καμία από τις δύο ανωτέρω προϋποθέσεις, δηλαδή και για τη ρύθμιση οφειλών προς το Δημόσιο μικρότερου ύψους.

II. Όπως προαναφέρθηκε, για την παροχή συναίνεσης από το Δημόσιο, ως πιστωτή, σε συμφωνία εξυγίανσης, απαιτείται κατά το νόμο απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε., η οποία εκδίδεται κατόπιν αίτησης-πρότασης του οφειλέτη, εισήγησης της αρμόδιας για την είσπραξη Διεύθυνσης και γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (περ. α' της παρ. 6 του άρθρου 4 του ν. 3808/2009 σε συνδυασμό με το άρθρο 13 του ν. 4013/2011 και το στ. α' της παρ. 1 του άρθρου 265 του ν. 4738/2020 καθώς και τις περ. β' και ε' της παρ. 2 του άρθρου 1 της ΚΥΑ Υπουργού και Υφυπουργού Οικονομικών Δ6Α 1015213 ΕΞ/28-1-2013, Β' 130, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 14 ν. 4389/2016 - Α' 94).

Αρμόδια Υπηρεσία για την παραλαβή της αίτησης-πρότασης του οφειλέτη για συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης σύμφωνα με το ν. 4738/2020, για τη διατύπωση εισήγησης επ' αυτής προς τη Διεύθυνση Εισπράξεων της Α.Α.Δ.Ε. και για τη διαβίβαση στην ανωτέρω Διεύθυνση του φακέλου της υπόθεσης είναι το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής, αν η συνολική βεβαιωμένη βασική οφειλή σε Δ.Ο.Υ./Ελεγκτικά Κέντρα δεν υπερβαίνει το ποσό των οκτώ εκατομμυρίων (8.000.000) ευρώ, ή η Ε.Μ.ΕΙΣ. για υποθέσεις μεγαλύτερου ύψους βασικής οφειλής. Ο Προϊστάμενος της ίδιας ως άνω Υπηρεσίας είναι επίσης αρμόδιος να εκτελέσει την απόφαση του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. με την

οποία γίνεται δεκτή, εν όλω ή εν μέρει, η αίτηση-πρόταση του οφειλέτη, είτε υπογράφοντας εκ μέρους του Δημοσίου συμφωνία εξυγίανσης με τον αιτούντα οφειλέτη, με τους όρους που εγκρίθηκαν από το Διοικητή, είτε παρέχοντας θετική ψήφο σε σχέδιο συμφωνίας με το ανωτέρω περιεχόμενο στο πλαίσιο ψηφοφορίας με ηλεκτρονικά μέσα.

Σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών, στην εξέταση της αίτησης και τη διαμόρφωση της σχετικής εισήγησης συμπράττει η Τελωνειακή Περιφέρεια Αττικής, σε άμεση συνεργασία με τις ως άνω υπηρεσίες (Κ.Ε.ΟΦ./Ε.Μ.ΕΙΣ.).

III. Η εξέταση της αίτησης-πρότασης του οφειλέτη από τη Φορολογική Διοίκηση και η αποδοχή (εν όλω ή εν μέρει) ή απόρριψη αυτής γίνεται, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020, «.....με τους ίδιους όρους και ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια με τα οποία θα συναινούσε υπό τις αυτές συνθήκες ιδιώτης πιστωτής, ακόμη και όταν με τη συμφωνία το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα και οι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης παραιτούνται από προνόμια και εξασφαλίσεις ενοχικής ή εμπράγματης φύσεως καθώς και από ένδικα μέσα ή βοηθήματα», δηλαδή με κριτήριο την καλύτερη δυνατή διασφάλιση των εισπρακτικών συμφερόντων του Δημοσίου ως πιστωτή, λαμβάνοντας υπ' όψιν αφενός μεν την οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αφετέρου δε το επισφαλές ή μη είσπραξης των απαιτήσεων του Δημοσίου σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της περιουσίας του ή κήρυξης αυτού σε πτώχευση.

Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020 προβλέπεται ως αναγκαία προϋπόθεση για την υπογραφή συμφωνίας εξυγίανσης από το Δημόσιο, ότι αυτό δεν θα περιέλθει λόγω της εφαρμογής της συμφωνίας σε χειρότερη θέση, ως προς τις βεβαιωμένες απαιτήσεις του που υφίστανται κατά τον χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης, από τη θέση στην οποία θα περιερχόταν σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, ήτοι να συναχθεί, ότι το συνολικό ποσό αποπληρωμής, βάσει της πρότασης του οφειλέτη, υπερβαίνει το ποσό που εκτιμάται, βάσει των οδηγιών που παρατίθενται κατωτέρω, ότι θα εισπραχθεί σε περίπτωση πτωχευτικής εκκαθάρισης της περιουσίας του οφειλέτη. Σε αντίθετη περίπτωση, το Δημόσιο δεν νομιμοποιείται να συναινέσει σε πρόταση σύναψης συμφωνίας εξυγίανσης με οφειλέτη του. Επισημαίνεται ότι κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του άρθρου 72 του ν. 4738/2020 δύναται να θεσπιστούν με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων επιπλέον νόμιμοι λόγοι μη συναίνεσης του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης. Η έκδοση της ανωτέρω Κ.Υ.Α. εκκρεμεί.

Επομένως, για τη συναίνεση ή μη του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης, πρέπει πρωτίστως να εξετάζεται η συνδρομή της ανωτέρω αναγκαίας προϋπόθεσης, ως εξής:

α) Το ποσό που προτείνεται από τον οφειλέτη να καταβληθεί στο Δημόσιο προς αποπληρωμή των βεβαιωμένων απαιτήσεων του καθώς και ο χρόνος αποπληρωμής αυτού (εφάπαξ ή τμηματικά) πρέπει να προσδιορίζονται ρητά και με σαφήνεια στην αίτηση που υποβάλλεται στη Φορολογική Διοίκηση.

Στην αίτηση πρέπει να προσδιορίζεται η καθαρή παρούσα αξία του συνολικού ποσού που προτείνεται να αποπληρωθεί στο Δημόσιο βάσει της συμφωνίας εξυγίανσης, όπως αυτή έχει υπολογιστεί από τον εμπειρογνώμονα στον οποίο έχει αναθέσει ο οφειλέτης τη σύνταξη της έκθεσης του άρθρου 48 του ν. 4738/2020, κατ' εφαρμογή της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865).

β) Για την εκτίμηση του ποσού που αναμένεται να εισπράξει το Δημόσιο σε περίπτωση που ρευστοποιηθεί όλη η περιουσία του οφειλέτη (μόνο του οφειλέτη, όχι τυχόν συνυπόχρεων προσώπων) και διανεμηθεί το προϊόν της ρευστοποίησης (εκπλειστηρίασμα) στους πιστωτές, εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις του άρθρου 167 του ν. 4738/2020, το οποίο παραπέμπει στην αναλογική εφαρμογή των άρθρων 975 έως 978 ΚΠολΔ (βλ. και ανωτέρω κεφ. 7.γ.).

Η εκτίμηση της αξίας της περιουσίας του οφειλέτη και των απαιτήσεων των πιστωτών που συμμετέχουν στην εικονική διανομή, κατά τα ανωτέρω, γίνεται με τα εξής δεδομένα:

ι. Ως αξία των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη (ακίνητων και κινητών, ενσώματων και άυλων), επί της οποίας διενεργείται η εικονική διανομή, λαμβάνεται υπ' όψιν η «αξία βίαιης ρευστοποίησης» αυτών, όπως αυτή προσδιορίζεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 9 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865). Η εφαρμογή των ανωτέρω κανόνων βεβαιώνεται από τον εμπειρογνώμονα στον οποίο έχει αναθέσει ο οφειλέτης τη σύνταξη της έκθεσης του άρθρου 48 του ν. 4738/2020. Η ανωτέρω βεβαίωση συνοδεύεται από τις εκθέσεις εκτίμησης που τυχόν διενεργήθηκαν από πιστοποιημένο/πιστοποιημένους εκτιμητή/εκτιμητές και τα λοιπά υποστηρικτικά έγγραφα που ελήφθησαν υπ' όψιν από τον εμπειρογνώμονα για τον υπολογισμό της αξίας βίαιης ρευστοποίησης και τεκμηριώνεται το τελικό ύψος της «αξίας βίαιης

ρευστοποίησης» σύμφωνα με τα οριζόμενα στις προαναφερθείσες διατάξεις της ΥΑ.

ii. Για το ύψος των απαιτήσεων των λοιπών πιστωτών του οφειλέτη λαμβάνεται υπ' όψιν κατάσταση πιστωτών που έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τις παρ. 3 και 5 (πρώτο εδάφιο) του άρθρου 34 του ν. 4738/2020 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 4 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865) και έχει εγκριθεί ως προς την ακρίβεια και εγκυρότητά της από τον εμπειρογνώμονα στον οποίο έχει αναθέσει ο οφειλέτης τη σύνταξη της έκθεσης του άρθρου 48 του ν. 4738/2020. Στην κατάσταση πιστωτών γίνεται ειδική μνεία των τρεχόντων υπολοίπων των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων απαιτήσεων πιστωτών, σύμφωνα με τα οριζόμενα αμέσως κατωτέρω (υπ' αριθ. iii).

iii. Για τον προσδιορισμό των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων (ενέγγυων) απαιτήσεων σε βάρος του οφειλέτη λαμβάνονται υπ' όψιν τα βάρη επί της ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη, όπως αυτά βεβαιώνονται από πρόσφατα πιστοποιητικά βαρών που έχουν εκδοθεί από τα αρμόδια υποθηκοφυλακεία ή κτηματολογικά γραφεία, σε συνδυασμό με την κατάσταση πιστωτών υπ' αριθ. ii, από την οποία προκύπτει το τρέχον ύψος των εξασφαλισμένων με εμπράγματα ασφάλειες απαιτήσεων των πιστωτών ή, εναλλακτικά, από πρόσφατες βεβαιώσεις τρίτων εμπραγμάτως εξασφαλισμένων πιστωτών, από τις οποίες προκύπτει η ύπαρξη της εμπράγματης ασφάλειας, η ημερομηνία εγγραφής της, το βεβαρημένο περιουσιακό στοιχείο και το τρέχον υπόλοιπο της εξασφαλιζόμενης απαίτησης, εφόσον το περιεχόμενο αυτών επαληθεύεται από τον εμπειρογνώμονα.

γ) Για τη διαπίστωση συνδρομής της προϋπόθεσης της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου, το συνολικό ποσό υπό στοιχείο (α) πρέπει να υπερβαίνει ή τουλάχιστον να ισούται με το ποσό υπό στοιχείο (β).

IV. Πέραν της εξέτασης της προϋπόθεσης της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου, απαιτείται να εξετάζεται, κατ' εφαρμογή της περίπτωσης δ' της παραγράφου 3 του άρθρου 54 του ν.4738/2020, και ότι οι προτεινόμενοι από τον οφειλέτη όροι της συμφωνίας δεν θίγουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών, δηλαδή ότι οι όροι που προβλέπονται για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των ανέγγυων πιστωτών δεν είναι ευνοϊκότεροι σε σχέση με αυτούς που προτείνονται για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του Δημοσίου, οι οποίες είναι εξοπλισμένες με γενικό προνόμιο, ή ότι άλλοι προνομιούχοι πιστωτές δεν αντιμετωπίζονται από τους προτεινόμενους όρους της συμφωνίας με σημαντικά ευνοϊκότερο τρόπο, ο οποίος δεν

δικαιολογείται από την ανάγκη μη χειροτέρευσης της θέσης τους ή από σπουδαίο κοινωνικό λόγο. Στοιχεία για την εξέταση της εν λόγω προϋπόθεσης δύναται να αντληθούν από το επιχειρηματικό σχέδιο εξυγίανσης του οφειλέτη καθώς και από τυχόν επιμέρους συμφωνίες που έχουν ήδη επιτευχθεί με άλλους πιστωτές του οφειλέτη στα πλαίσια της διαδικασίας εξυγίανσης.

Στην αίτηση του οφειλέτη πρέπει να διατυπώνεται με σαφήνεια η πρόταση του οφειλέτη περί του τρόπου αποπληρωμής των οφειλών του προς το Δημόσιο. Σε περίπτωση που στο αίτημα περιέχονται ασαφείς όροι, ζητούνται σχετικές διευκρινίσεις και η πρόταση επαναδιατυπώνεται από τον οφειλέτη.

Η πρόταση του οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 39 του ν. 4738/2020, δύναται ενδεικτικά να συνίσταται στη μεταβολή του χρόνου αποπληρωμής των απαιτήσεων του Δημοσίου (π.χ. τμηματική αποπληρωμή), στη μεταβολή του ποσοστού βάσει του οποίου υπολογίζονται οι προσαυξήσεις / τόκοι εκπρόθεσμης καταβολής και, γενικότερα, σε όρους που αφορούν τον τρόπο αποπληρωμής των υποχρεώσεων του οφειλέτη έναντι του Δημοσίου. Επίσης, δύναται να προταθούν και άλλοι όροι, όπως π.χ. η πρόβλεψη αναστολής των ατομικών και συλλογικών διώξεων υπέρ του οφειλέτη για ορισμένο χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 40 του ν.4738/2020, το Δημόσιο δύναται να προτείνει ως όρο της συμφωνίας, σε περίπτωση μη τήρησης αυτής από τον οφειλέτη, διαλυτική αίρεση.

Το Δημόσιο δεν συναινεί στη ρύθμιση οφειλών που δεν έχουν ακόμα βεβαιωθεί κατά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας, καθώς δεν δύναται να εξεταστεί η χειροτέρευση ή μη της θέσης του αναφορικά με οφειλές που θα βεβαιωθούν σε μελλοντικό χρόνο και το ύψος των οποίων δεν μπορεί ακόμα να προσδιοριστεί. Επίσης, δεν συναινεί στη ρύθμιση οφειλών που δεν είναι δεκτικές ρύθμισης, όπως οι οφειλές από ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων λόγω παράβασης της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 3 του ν.δ. 356/1974 (Α΄ 90). Επιπλέον δεν συναινεί σε διαγραφή δασμών, οι οποίοι αποτελούν Παραδοσιακούς Ίδιους Πόρους του Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βεβαιωθέντων πριν ή μετά το χρόνο υπογραφής της συμφωνίας εξυγίανσης.

V. Σε περίπτωση που η αίτηση-πρόταση σύναψης συμφωνίας εξυγίανσης συνυποβάλλεται και από συνυπόχρεο με τον οφειλέτη πρόσωπο (π.χ. το διευθύνοντα σύμβουλο της οφειλέτιδας Α.Ε.) και προτείνεται η ένταξη στη συμφωνία όρου που προβλέπει την επέκταση των όρων αυτής στο εν λόγω συνυπόχρεο πρόσωπο, τα δικαιολογητικά που αναφέρονται κατωτέρω (υπ'

αριθ. VI) σχετικά με την εκτίμηση της αξίας και τη νομική κατάσταση της περιουσίας του οφειλέτη πρέπει να προσκομίζονται και για τον αιτούντα-συνυπόχρεο. Στην περίπτωση αυτή, το Δημόσιο συναινεί στην επέκταση των όρων της συμφωνίας στον αιτούντα-συνυπόχρεο πρόσωπο, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020 (βλ. κατωτέρω κεφ. 11), μόνο εφόσον, κατόπιν συνυπολογισμού της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του συνυπόχρεου προσώπου αναφορικά με τις οφειλές για τις οποίες έχει αλληλέγγυα ευθύνη και πρόκειται να ρυθμιστούν με τη συμφωνία, δεν προκύπτει χειροτέρευση της θέσης του Δημοσίου.

VI. Όπως προαναφέρθηκε, για τη συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης απαιτείται ο οφειλέτης να υποβάλει σχετική αίτηση στο Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή την Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση. Η αίτηση συνοδεύεται από πλήρη φάκελο με τα κάτωθι δικαιολογητικά:

i. έκθεση του εμπειρογνώμονα σχετικά με την «αξία βίαιης ρευστοποίησης» των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, στην οποία βεβαιώνεται η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 9 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 (Β' 865/5-3-2021) απόφασης του Υπουργού Οικονομικών και τεκμηριώνεται ο υπολογισμός του τελικού ύψους της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης» σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτές. Στο έγγραφο του εμπειρογνώμονα επισυνάπτονται τυχόν εκθέσεις εκτίμησης από πιστοποιημένο/πιστοποιημένους εκτιμητή/εκτιμητές και τα λοιπά υποστηρικτικά έγγραφα που ελήφθησαν υπ' όψιν από τον εμπειρογνώμονα.

Διευκρινίζεται ότι η ανωτέρω έκθεση, που αποτελεί απαραίτητο συνοδευτικό έγγραφο της αίτησης του οφειλέτη για συμμετοχή του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης, έχει περιορισμένο αντικείμενο και δεν ταυτίζεται με την τελική συνολική έκθεση που συνοδεύει την αίτηση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης κατ' άρθρο 46 του ν. 4738/2020, την οποία θα εκπονήσει ο εμπειρογνώμονας μετά την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και της νόμιμης πλειοψηφίας των πιστωτών του.

ii. αναλυτικό κατάλογο όλων των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη με αναγραφή της εμπορικής αξίας τους και της «αξίας βίαιης ρευστοποίησης», σύμφωνα με τις ανωτέρω εκθέσεις,

iii. πρόσφατα πιστοποιητικά των εγγεγραμμένων επί της ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη βαρών που έχουν εκδοθεί από τα αρμόδια υποθηκοφυλακεία ή κτηματολογικά γραφεία ή, εναλλακτικά, πρόσφατες βεβαιώσεις τρίτων εμπραγμάτως εξασφαλισμένων πιστωτών, από τις οποίες προκύπτει η ύπαρξη

της εμπράγματης ασφάλειας, η ημερομηνία εγγραφής της, το βεβαρημένο περιουσιακό στοιχείο και το τρέχον υπόλοιπο της εξασφαλιζόμενης απαίτησης, εφόσον το περιεχόμενο αυτών επαληθεύεται από τον εμπειρογνώμονα,

iv. κατάσταση πιστωτών που έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τις παρ. 3 και 5 (πρώτο εδάφιο) του άρθρου 34 του ν. 4738/2020 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 4 της υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών (Β' 865) και έχει εγκριθεί ως προς την ακρίβεια και εγκυρότητά της από τον εμπειρογνώμονα, με ειδική μνεία των τρεχόντων υπολοίπων των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων απαιτήσεων πιστωτών,

v. βεβαίωση του εμπειρογνώμονα σχετικά με την καθαρή παρούσα αξία του συνολικού ποσού που προτείνεται να αποπληρωθεί στο Δημόσιο βάσει της συμφωνίας,

vi. επιχειρηματικό σχέδιο εξυγίανσης,

vii. επιμέρους συμφωνίες που έχουν τυχόν ήδη επιτευχθεί με άλλους πιστωτές στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης και

viii. βεβαίωση ότι ο υπογράφων εμπειρογνώμονας είναι εγγεγραμμένος στο Μητρώο Εμπειρογνωμόνων του άρθρου 65 του ν. 4738/2020.

Εκτός από τα παραπάνω δικαιολογητικά, η αρμόδια Υπηρεσία (το Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση) μπορεί κατά την κρίση της να ζητήσει και όποιο άλλο στοιχείο θεωρεί χρήσιμο για τη διαπίστωση της πραγματικής οικονομικής ή περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη.

Το φάκελο δικαιολογητικών που υποβάλλει ο οφειλέτης συμπληρώνει η αρμόδια Υπηρεσία (Κ.Ε.ΟΦ. Αττικής/Ε.Μ.ΕΙΣ.) με βάση τα διαθέσιμα σε αυτήν στοιχεία ή στοιχεία που αντλεί με αυτεπάγγελτη αναζήτηση (ενδεικτικά: πίνακα/πίνακες των βεβαιωμένων χρεών του οφειλέτη, ατομικών και από συνυπευθυνότητα, αντίγραφα των τελευταίων δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης -έντυπο Ε9, αντίγραφα των τελευταίων πράξεων διοικητικού προσδιορισμού Ε.Ν.Φ.Ι.Α., σύμφωνα με τον ν. 4223/2013, Α'287 κ.λπ.), προκειμένου να εξετάσει την ακρίβεια των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην αίτηση και στα συνημμένα αυτής.

VII. Αφού ελέγξει, με βάση τα διαθέσιμα σε αυτήν στοιχεία, την ακρίβεια των προσκομισθέντων στοιχείων, την πληρότητα του φακέλου και την εφαρμογή των οδηγιών υπό στοιχεία ΙΙΙ.β.ι-iii του παρόντος κεφαλαίου, το Κ.Ε.ΟΦ.

Αττικής ή η Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση (αρμόδια Υπηρεσία), συντάσσει πλήρες ιστορικό της υπόθεσης και διατυπώνει τεκμηριωμένη άποψη σχετικά με την πλήρωση ή μη της αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου από την προτεινόμενη συμφωνία. Επίσης, η ανωτέρω αρμόδια Υπηρεσία εξετάζει, αν συντρέχουν τυχόν άλλοι λόγοι μη συναίνεσης και ακολούθως διατυπώνει εισήγηση για αποδοχή, απόρριψη ή υποβολή αντιπρότασης του Δημοσίου επί της πρότασης του οφειλέτη λαμβάνοντας υπόψη, σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών και την εισήγηση της Τελωνειακής Περιφέρειας Αττικής. Ο φάκελος της υπόθεσης με την εισήγηση της αρμόδιας Υπηρεσίας ο οποίος θα εμπεριέχει σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών και την εισήγηση της Τελωνειακής Περιφέρειας Αττικής, διαβιβάζεται στη Διεύθυνση Εισπράξεων της Α.Α.Δ.Ε. για τη διαμόρφωση της εισήγησης προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Στην εισήγηση της Διεύθυνσης Εισπράξεων περιλαμβάνεται αναλυτική εικονική κατάταξη/διανομή επί των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, όπως απαιτείται για την τεκμηρίωση ότι πληρούται ή όχι η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του Δημοσίου, η ορθότητα της οποίας, μεταξύ άλλων, ελέγχεται από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους στο πλαίσιο της γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του κατά την περ. α' της παρ. 6 του άρθρου 4 του ν. 3808/2009.

Στη συνέχεια, η εισήγηση της Διεύθυνσης Εισπράξεων της Α.Α.Δ.Ε., με το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, διαβιβάζεται στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους για την έκδοση σχετικής γνωμοδότησης, η οποία θα υποβληθεί προς έγκριση από το Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. Σε περίπτωση ύπαρξης τελωνειακών οφειλών, η ανωτέρω εισήγηση συνυπογράφεται από τη Τελωνειακή Περιφέρεια Αττικής.

10. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Στο άρθρο 64 του ν. 4738/2020, όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, περιέχονται ειδικές διατάξεις για την περίπτωση που η συμφωνία εξυγίανσης προβλέπει τη μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης του οφειλέτη.

Η μεταβίβαση της επιχείρησης μπορεί να αποτελεί περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης ή να συνάπτεται σε εκτέλεση σχετικού όρου αυτής, με χωριστή μεταγενέστερη σύμβαση.

Με τη σχετική σύμβαση μεταβιβάζεται στον αποκτώντα ή στους αποκτώντες (ενδέχεται να είναι και περισσότερες της μίας εταιρείες, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 64) ολόκληρο το ενεργητικό της επιχείρησης ή μέρος

αυτού ή επιμέρους στοιχεία του ενεργητικού και ενδεχομένως, εάν προβλέπεται ρητά στη συμφωνία, μέρος των χρεών, ενώ οι λοιπές υποχρεώσεις κατά περίπτωση εξοφλούνται από το τίμημα της πώλησης της επιχείρησης ή του μέρους αυτής, διαγράφονται ή, στην περίπτωση μεταβίβασης μέρους της επιχείρησης, παραμένουν ως υποχρεώσεις του οφειλέτη ή κεφαλαιοποιούνται.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 64 του ν. 4738/2020, ως προς τη μεταβίβαση επιχείρησης ή περιουσίας κατά το άρθρο αυτό εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις των άρθρων 170 («φορολογικές και διοικητικές διευκολύνσεις - εξαιρετικές διατάξεις») και 171 («λοιπές διευκολύνσεις - περιορισμός δικαιωμάτων και αμοιβών - εξαιρετικές διατάξεις») του ν. 4738/2020, από τις οποίες προκύπτουν -μεταξύ άλλων- αφενός μεν η απαλλαγή από την υποχρέωση προσκόμισης αποδεικτικού ενημερότητας για τη σύναψη συμβολαιογραφικής πράξης μεταβίβασης (βλ. παρ. 7 και 8 του άρθρου 170 του ν. 4738/2020), αφετέρου δε η μη εφαρμογή του άρθρου 479 ΑΚ περί αναδοχής χρέους σε περίπτωση μεταβίβασης ομάδας περιουσίας (βλ. παρ. 4 του άρθρου 171 του ν. 4738/2020).

Ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη, όπως και υπό το προϋσχόν δικαίο, να τροποποιήσουν τη συμφωνία εξυγίανσης «κατά το μέρος που αφορά στους όρους μεταβίβασης της επιχείρησης ή μέρους αυτής» μέχρι τη συζήτηση της αίτησης για την επικύρωσή της και εφόσον έχουν μεταβληθεί τα στοιχεία του μεταβιβαζόμενου ενεργητικού και προσκομίζεται με τις προτάσεις συμπληρωματική έκθεση του ορισθέντος εμπειρογνώμονα επί των τροποποιούμενων όρων. Παρατηρείται πάντως ότι στη σχετική νέα διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 64 του ν. 4738/2020 γίνεται παραπομπή στις προϋποθέσεις που τίθενται υπό στοιχεία α' και β' στην παρ. 1 του άρθρου 59 του ίδιου νόμου αναφορικά με τη δυνατότητα τροποποίησης ήδη επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης (βλ. κατωτέρω στο κεφ. 12 της παρούσας), στις οποίες (προϋποθέσεις) συγκαταλέγεται η τροποποίηση του χρόνου και του τρόπου αποπληρωμής των απαιτήσεων των πιστωτών ή του είδους των εκατέρωθεν παροχών ή του ύψους των προς αποπληρωμή απαιτήσεων πιστωτών.

11. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Οι έννομες συνέπειες από τη δικαστική επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης ορίζονται στα άρθρα 60, 61 και 62 του ν. 4738/2020. Εξ αυτών

επισημαίνονται οι κάτωθι βασικές συνέπειες, που άπτονται της είσπραξης δημοσίων εσόδων:

α. Δεσμευτική ισχύς της δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, από τη δικαστική επικύρωσή της, η συμφωνία εξυγίανσης δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών, οι απαιτήσεις των οποίων ρυθμίζονται από αυτή, ακόμη και αν δεν είναι συμβαλλόμενοι. Επομένως, οι όροι δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης που ρυθμίζουν απαιτήσεις του Δημοσίου με οποιονδήποτε τρόπο κατ' άρθρο 39 του νόμου (περιορισμός, μεταβολή των όρων εκπλήρωσης, μεταβίβαση, απώλεια ή μεταβολή εμπράγματης εξασφάλισης κ.λπ.), δεσμεύουν το Δημόσιο, ως πιστωτή, είτε έχει συναινέσει στη σύναψη της συμφωνίας, κατόπιν αίτησης του οφειλέτη σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 37 του νόμου, είτε η συναίνεσή του συνάγεται κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, είτε η συμφωνία έχει συναφθεί χωρίς τη συναίνεση του Δημοσίου (ρητή ή συναγόμενη).

Κατά συνέπεια, η αρμόδια υπηρεσία (Κ.Ε.ΟΦ Αττικής ή Ε.Μ.ΕΙΣ., κατά περίπτωση), μόλις λαμβάνει γνώση, με οποιονδήποτε τρόπο, της έκδοσης δικαστικής απόφασης που επικυρώνει συμφωνία εξυγίανσης, στην οποία υπάγονται οφειλές στη Φορολογική Διοίκηση, υποχρεούται, σε συμμόρφωση με την επικυρωτική απόφαση, να εφαρμόσει άμεσα τη συμφωνία, ανεξαρτήτως υποβολής ή μη σχετικού αιτήματος από τον ενδιαφερόμενο, και να παρακολουθεί τη συμμόρφωση του οφειλέτη σε αυτή.

Περαιτέρω, στην παρ. 2 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020 ορίζεται ότι «η συμφωνία εξυγίανσης δύναται να ρυθμίσει απαιτήσεις που γεννώνται μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της επικυρωτικής απόφασης». Διευκρινίζεται, ότι ως χρόνος γένεσης των απαιτήσεων του Δημοσίου νοείται ο χρόνος στον οποίο ανάγονται οι σχετικές υποχρεώσεις του οφειλέτη (επιχείρησης), ανεξαρτήτως του χρόνου έκδοσης του οικείου νόμιμου τίτλου ή καταχώρησης αυτού στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων. Ειδικά όσον αφορά οφειλές που προέρχονται από κατάπτωση εγγύησης, όπως προκύπτει από την παρ. 3 του άρθρου 39, κρίσιμος είναι ο χρόνος παροχής της εγγύησης. Επομένως, όπως ρητά ορίζεται στην ανωτέρω διάταξη, με τη συμφωνία εξυγίανσης δύναται να ρυθμιστούν και μελλοντικές υποχρεώσεις από κατάπτωση εγγύησης υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, εφόσον η εγγύηση παρασχέθηκε έως την έκδοση της επικυρωτικής απόφασης.

Ειδική έκφραση της δεσμευτικής ισχύος των όρων της συμφωνίας από τη δικαστική επικύρωσή της είναι η προβλεπόμενη στην περ. δ΄ της παρ. 6 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, κατά την οποία, «εφόσον προβλέπεται στη συμφωνία εξυγίανσης, αίρονται τυχόν κατασχέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των κατασχέσεων εις χείρας τρίτων, που έχουν ως αιτία ρυθμιζόμενες με τη συμφωνία οφειλές». Επισημαίνεται ότι, όπως σαφώς προκύπτει από την ανωτέρω διάταξη, για την άρση, κατ' εφαρμογή της συμφωνίας εξυγίανσης, κατασχέσεων ακινήτων, κινητών καθώς και κατασχέσεων εις χείρας τρίτων, απαιτείται αφενός μεν στη συμφωνία να έχει περιληφθεί όρος που προβλέπει ρητά την άρση αυτών, αφετέρου δε οι εν λόγω κατασχέσεις να έχουν επιβληθεί για την είσπραξη οφειλών που ρυθμίζονται από τη συμφωνία. Σε περίπτωση που η κατάσχεση έχει επιβληθεί και για οφειλές εκτός συμφωνίας, η υποχρέωση άρσης μετατρέπεται σε υποχρέωση περιορισμού της κατάσχεσης μόνο ως προς τις οφειλές που καταλαμβάνονται από τη συμφωνία, δεδομένου ότι ο σχετικός όρος της συμφωνίας είναι δεσμευτικός μόνο ως προς αυτές.

β. Επέκταση ή μη της ισχύος της συμφωνίας στην ευθύνη συνυπόχρεων προσώπων

Σύμφωνα με την παρ. 3. του άρθρου 60 του ν. 4738/2020 «Τα δικαιώματα των πιστωτών κατά των εγγυητών και συνοφειλετών εις ολόκληρον του οφειλέτη, καθώς και τα υφιστάμενα δικαιώματά τους σε περιουσιακά αντικείμενα τρίτων, περιορίζονται στο ίδιο ποσό με την απαίτηση κατά του οφειλέτη, μόνο αν συμφωνεί ρητά ο πιστωτής, ενώ η παρ. 2 του άρθρου 37 δεν εφαρμόζεται για την παροχή της συναίνεσης αυτής».

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι προϋπόθεση για τον περιορισμό, σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, της ευθύνης προσώπων που ευθύνονται εις ολόκληρον με τον οφειλέτη έναντι του Δημοσίου για οφειλές που υπάγονται στη συμφωνία καθώς και τυχόν εμπράγματων ασφαλειών που έχουν παρασχεθεί από τρίτους για την εξασφάλιση των απαιτήσεων αυτών είναι η σχετική συναίνεση του Δημοσίου, ως πιστωτή, όταν αυτή διατυπώνεται ρητά και αφορά συγκεκριμένα τον περιορισμό της ευθύνης των εν λόγω προσώπων (βλ. ανωτέρω κεφ. 9). Ρητά διευκρινίζεται στο νόμο ότι η ανωτέρω συναίνεση δεν μπορεί να συναχθεί από τη συνδρομή των προϋποθέσεων της παρ. 2 του άρθρου 37 του νόμου (περί συναγόμενης συναίνεσης του Δημοσίου σε συμφωνία εξυγίανσης).

Συμπερασματικά, κατ' εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, η δικαστική επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης που ρυθμίζει οφειλές προς το

Δημόσιο συνεπάγεται τον περιορισμό της ευθύνης συνυπόχρεων για τις ανωτέρω οφειλές προσώπων, μόνο εφόσον στη συμφωνία συμμετέχει το Δημόσιο ως συμβαλλόμενο μέρος δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 37 του νόμου και έχει περιληφθεί σε αυτή σχετικός όρος. Στις λοιπές περιπτώσεις, τα συνυπόχρεα πρόσωπα εξακολουθούν να ευθύνονται για το αρχικό ύψος των ρυθμιζόμενων οφειλών, ως είχε πριν από τη συμφωνία.

Επισημαίνεται ότι η ανωτέρω διάταξη δεν έχει εφαρμογή, αν η αίτηση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης έχει υποβληθεί από κοινού τόσο από το φορέα της υπό εξυγίανση επιχείρησης όσο και από συνυπόχρεα με αυτόν πρόσωπα αναφορικά με τις οφειλές της επιχείρησης, και έχει γίνει δεκτή από το δικαστήριο ως προς όλους τους αιτούντες. Στην περίπτωση αυτή, όλοι οι αιτούντες, ως προς τους οποίους έγινε δεκτή η αίτηση επικύρωσης, έχουν την ιδιότητα του «οφειλέτη» και εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο εφαρμογής της δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας.

γ. Χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας

Σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 6 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, «γ) Οι ρυθμιζόμενες με τη συμφωνία εξυγίανσης οφειλές προς το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης καθίστανται ενήμερες υπό τον όρο τήρησης της συμφωνίας εξυγίανσης και οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να χορηγούν τις αντίστοιχες βεβαιώσεις ενημερότητας, σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στη συμφωνία εξυγίανσης».

Από την ανωτέρω διάταξη, το περιεχόμενο της οποίας ταυτίζεται με το περιεχόμενο της αντίστοιχης προϊσχύουσας διάταξης της περ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 106 γ του ν. 3588/2007, συνάγονται τα εξής:

ι. Οι οφειλές που έχουν ενταχθεί σε δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης θεωρούνται ότι έχουν τακτοποιηθεί με νόμιμο τρόπο, με την έννοια της παρ. 1 του άρ. 3 Απόφασης Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ 1274/2013, όπως ισχύει. Ακολουθώς, για τις ως άνω οφειλές και υπό τον όρο ότι έχουν εξοφληθεί οι προβλεπόμενες ληξιπρόθεσμες δόσεις της συμφωνίας, χορηγείται αποδεικτικό ενημερότητας, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις που ορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 12 ν. 4174/2013 και ΠΟΛ 1274/2013, όπως ισχύει), όπως της υποβολής των προβλεπόμενων στο άρ. 3 της ΠΟΛ 1274/2013 δηλώσεων της τελευταίας πενταετίας κ.ο.κ., και με τους όρους που προβλέπονται στις ανωτέρω διατάξεις π.χ. με την παρακράτηση που προβλέπεται στο άρθρο 7 της ανωτέρω ΠΟΛ, κατά περίπτωση.

ii. Υπό τις ίδιες ως άνω προϋποθέσεις χορηγείται αποδεικτικό ενημερότητας και στα συνυπόχρεα πρόσωπα αναφορικά με τις οφειλές που έχουν ενταχθεί στη συμφωνία εξυγίανσης και υπό τον όρο τήρησης αυτής. Στην περίπτωση αυτή όμως, για την παρακράτηση πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν το συνολικό ποσό της οφειλής για την οποία υφίσταται αλληλέγγυα ευθύνη, δεδομένου του μη περιορισμού της ευθύνης των προσώπων αυτών, σε περίπτωση που δεν καταλαμβάνονται από τη δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία (βλ. ανωτέρω τη σχετική ενότητα υπό στοιχείο β).

iii. Στη συμφωνία εξυγίανσης δύναται να περιλαμβάνονται ειδικοί όροι σχετικά με τη χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας από τη Φορολογική Διοίκηση (π.χ. να προβλέπεται μικρότερο ποσοστό παρακράτησης κατά τη χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας από το κατά νόμο ισχύον). Οι εν λόγω όροι, εφόσον και στην έκταση που αφορούν οφειλές που ρυθμίζονται στη συμφωνία εξυγίανσης, έχουν, από τη δικαστική επικύρωση της συμφωνίας, δεσμευτική ισχύ και η Φορολογική Διοίκηση υποχρεούται, σε συμμόρφωση με την επικυρωτική απόφαση, να χορηγήσει το αποδεικτικό σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, εφαρμοζομένων συμπληρωματικά των σχετικών ισχυουσών διατάξεων, εφόσον δεν αντίκεινται στη συμφωνία. Αντίθετα, αν κατά το χρόνο που υποβάλλεται αίτημα για χορήγηση αποδεικτικού ενημερότητας, υφίστανται οφειλές που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας (π.χ. οφειλές της επιχείρησης που γεννήθηκαν μετά τη δικαστική επικύρωση της συμφωνίας, οφειλές που εξαιρέθηκαν από την επικύρωση αυτής κ.λπ.), η ύπαρξη ειδικού όρου στη συμφωνία δεν εμποδίζει την εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων ως προς τις εκτός συμφωνίας οφειλές. Αν π.χ. προβλέπεται στη συμφωνία ειδικό ποσοστό παρακράτησης, αυτό θα εφαρμόζεται μόνο ως προς τις υπαγόμενες οφειλές, ενώ για τις εκτός συμφωνίας θα γίνεται παρακράτηση σύμφωνα με τα γενικώς ισχύοντα για το αποδεικτικό ενημερότητας (ΠΟΛ 1274/2013, όπως ισχύει) ή τη βεβαίωση οφειλής (ΠΟΛ 1275/2013, όπως ισχύει), ανάλογα αν οι εν λόγω οφειλές είναι ρυθμισμένες ή όχι (σχετική η γνωμ. 172/2016 της Ολομέλειας του Ν.Σ.Κ., η οποία έχει γίνει δεκτή από το Γ.Γ.Δ.Ε.).

δ. Αναστολή ποινικής δίωξης για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο

Σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 6 του άρθρου 60 του ν. 4738/2020, για όσο χρονικό διάστημα προβλέπεται να διαρκέσει η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οφειλέτη που απορρέουν από την επικυρωθείσα συμφωνία εξυγίανσης και υπό τον όρο της εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των συμφωνηθέντων αναστέλλεται η ποινική δίωξη για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς

το Δημόσιο (άρθρο 25 ν. 1882/1990), εφόσον αυτό έχει τελεστεί πριν από την υποβολή της αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας κατ' άρθρα 44 επ. του νόμου. Κατά τη διάρκεια της ανωτέρω αναστολής της ποινικής δίωξης αναστέλλεται και η παραγραφή του ποινικού αδικήματος σύμφωνα με τη γενική διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 113 του Ποινικού Κώδικα, χωρίς όμως η αναστολή παραγραφής στην προκειμένη περίπτωση να υπόκειται στο χρονικό περιορισμό που προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου αυτού.

Υπενθυμίζεται ότι και στην περίπτωση που συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις για την αναστολή της ποινικής δίωξης, ο αρμόδιος προϊστάμενος για την επιδίωξη είσπραξης της οφειλής υποχρεούται να υποβάλλει αίτηση ποινικής δίωξης για το αδίκημα του άρθρου 25 ν. 1882/1990, ενημερώνοντας τον Εισαγγελέα, πρωτίστως με την αίτηση αλλά και σε επόμενα στάδια της ποινικής διαδικασίας, για τα προαναφερθέντα κρίσιμα στοιχεία, από τα οποία κατά νόμο εξαρτάται η αναστολή της ποινικής δίωξης ή η παύση της αναστολής (χρόνο υποβολής αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, έκδοση επικυρωτικής απόφασης, οφειλές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτής, καθυστέρηση στην καταβολή των δόσεων ή μη εκπλήρωση τυχόν άλλου όρου της συμφωνίας κ.λπ.).

Σε περίπτωση πλήρους και εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του οφειλέτη που απορρέουν από τη συμφωνία εξυγίανσης εξαλείφεται το αξιόποιο του αδικήματος της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο που τελέστηκε πριν από την υποβολή αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας (βλ. άρθρο 61 του ν. 4738/2020).

ε. Λήψη μέτρων για την είσπραξη των οφειλομένων βάσει της συμφωνίας

Λόγω της δεσμευτικής ισχύος της δικαστικά επικυρωμένης συμφωνίας, κατά τη διάρκεια ισχύος της και εφόσον καταβάλλονται εμπρόθεσμα οι οριζόμενες δόσεις, δεν είναι επιτρεπτή η λήψη μέτρων για την αναγκαστική είσπραξη οφειλών που έχουν ενταχθεί στη συμφωνία, εκτός αν υφίστανται τυχόν συνυπόχρεα με τον οφειλέτη πρόσωπα που δεν καταλαμβάνονται από τη συμφωνία.

Σε περίπτωση όμως καθυστέρησης καταβολής δόσεων που οφείλονται βάσει της συμφωνίας, η Φορολογική Διοίκηση δύναται να επιδιώξει την είσπραξη των καθυστερούμενων (ληξιπρόθεσμων) δόσεων με μέτρα αναγκαστικής είσπραξης σε βάρος του οφειλέτη βάσει της επικυρωτικής απόφασης και της συμφωνίας που επικυρώνεται με αυτήν, από τις οποίες προκύπτει το ποσό των

καθυστερούμενων δόσεων και το ληξιπρόθεσμο αυτών, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 62 του νόμου, η απόφαση που επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης αποτελεί τίτλο εκτελεστό για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με αυτήν.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την περ. η' της παρ. 1 του άρθρου 39 του ν. 4738/2020, σε περίπτωση που έχει τεθεί ως όρος στη συμφωνία εξυγίανσης η αναστολή των ατομικών και συλλογικών διώξεων των πιστωτών για ορισμένο διάστημα μετά την επικύρωσή της συμφωνίας, ο όρος αυτός, δηλαδή η αναστολή για το χρονικό διάστημα που προβλέπει η συμφωνία, δεσμεύει το Δημόσιο, μόνο όταν αυτό έχει συναινέσει ρητά στη συμφωνία, υπογράφοντας αυτήν (ή παρέχοντας θετική ψήφο σε τυχόν ηλεκτρονική ψηφοφορία, κατά την παρ. 1 του άρθρου 37. Αντίθετα, στις υπόλοιπες περιπτώσεις (δηλαδή αν δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος ή αν η συναίνεσή του απλώς συνάγεται κατά την παρ. 2 του άρθρου 37) η αναστολή δεν δεσμεύει το Δημόσιο περισσότερο από 3 μήνες από την ημερομηνία έκδοσης της επικυρωτικής απόφασης.

στ. Αναστολή παραγραφής οφειλών που έχουν υπαχθεί σε δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης

Για την αναστολή παραγραφής των οφειλών που έχουν υπαχθεί σε δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 87 ν. 2362/1995 ή της -ομοίου περιεχομένου- παρ. 2 του άρθρου 137 ν. 4270/2014, κατά περίπτωση, με εξαίρεση τις οφειλές που εμπίπτουν στο ν. 4174/2013 (ΚΦΔ) και για τις οποίες αποκτάται εκτελεστός τίτλος από 1/1/2014 και μετά, όπου εφαρμόζεται η διάταξη της περ. α' του πέμπτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 51 του ν. 4174/2013. Η παραγραφή δεν συμπληρώνεται πριν περάσει ένα έτος από τη λήξη της αναστολής (βλ. σχετική ΠΟΛ 1154/2016).

ζ. Διορισμός ειδικού εντολοδόχου

Σύμφωνα με το άρθρο 55 του ν. 4738/2020, με την απόφαση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης ή και με μεταγενέστερη απόφαση, το δικαστήριο, μετά από αίτηση του οφειλέτη ή πιστωτή του, δύναται να ορίσει ειδικό εντολοδόχο για τη διενέργεια ειδικών πράξεων που ορίζονται στη σχετική δικαστική απόφαση, όπως για τη διενέργεια ειδικών πράξεων διαχείρισης της περιουσίας του οφειλέτη, την υπογραφή εκτελεστικών συμβάσεων της συμφωνίας εξυγίανσης και την επίβλεψη της εφαρμογής των επιμέρους όρων της. Η διάρκεια της εντολής ορίζεται στην απόφαση και δεν μπορεί να υπερβαίνει κατά νόμο τη διάρκεια της συμφωνίας εξυγίανσης.

12. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Στο ν. 4738/2020, όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, προβλέπεται η δυνατότητα να τροποποιηθεί -μία μόνο φορά- η επικυρωθείσα συμφωνία εξυγίανσης με μεταγενέστερη συμφωνία όλων των συμβαλλομένων μερών, η οποία επικυρώνεται από το δικαστήριο, κατόπιν αίτησης του οφειλέτη ή οποιουδήποτε των συμβαλλομένων πιστωτών.

Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις του άρθρου 59 του ν. 4738/2020, το δικαστήριο επικυρώνει την τροποποιητική συμφωνία εξυγίανσης, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι κάτωθι προϋποθέσεις:

- α) Η τροποποίηση αφορά τον χρόνο και τον τρόπο αποπληρωμής των απαιτήσεων ή το είδος των εκατέρωθεν παροχών ή το ύψος των προς αποπληρωμή απαιτήσεων.
- β) Η τροποποιητική συμφωνία δεν θίγει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών, ούτε οδηγεί στη χειροτέρευση της θέσης των πιστωτών κατά την έννοια του άρθρου 31 (συγκριτικά δηλαδή με τη θέση στην οποία θα βρίσκονταν σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη). Η πλήρωση της αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης των πιστωτών εξετάζεται από το δικαστήριο μόνο σε σχέση με πιστωτές που αντιτάσσονται στην επικύρωση της τροποποιητικής συμφωνίας με την άσκηση παρέμβασης και ως μέτρο σύγκρισης λαμβάνεται η αξία ανάκτησης σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη κατά τον χρόνο σύναψης της τροποποιητικής συμφωνίας.
- γ) Προσκομίζεται με τις προτάσεις συμπληρωματική έκθεση του ορισθέντος εμπειρογνώμονα επί των τροποποιούμενων όρων.

Όπως προαναφέρθηκε, το Δημόσιο έχει την ιδιότητα του συμβαλλόμενου μέρους στη συμφωνία εξυγίανσης είτε με την παροχή της ρητής συναίνεσής του (παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020) είτε με τη συναγόμενη συναίνεσή του υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 4738/2020. Το ίδιο ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 59 του ίδιου νόμου, και για τη συμμετοχή του Δημοσίου σε τροποποιητική συμφωνία εξυγίανσης, εφόσον ήταν ήδη συμβαλλόμενος πιστωτής στην αρχική συμφωνία με κάποιον από τους ανωτέρω τρόπους.

13. ΑΠΟΔΕΣΜΕΥΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΑΠΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ α. Δικαστική ακύρωση συμφωνίας εξυγίανσης

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 4738/2020 μια δικαστικά επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης μπορεί να ακυρωθεί δικαστικά, κατόπιν αίτησης όποιου έχει έννομο συμφέρον, εάν μετά την έκδοση της επικυρωτικής απόφασης «αποκαλύφθηκε ότι η συμφωνία αποτέλεσε προϊόν δόλου του οφειλέτη ή συμπαιγνίας του με πιστωτή ή τρίτο, ιδίως λόγω απόκρυψης του ενεργητικού ή διόγκωσης του παθητικού του υπό την προϋπόθεση ότι η ζημία που υπέστη ο αιτών από το δόλο ή τη συμπαιγνία δεν μπορεί να αποκατασταθεί με την καταβολή αποζημίωσης από τους υπαιτίους». Ο ανωτέρω λόγος προβλέπεται ως ο μοναδικός νόμιμος λόγος δικαστικής ακύρωσης επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης στο ν. 4738/2020, σε αντίθεση με το προϊσχύον δίκαιο, όπου προβλεπόταν επιπλέον η δυνατότητα δικαστικής ακύρωσης σε περίπτωση ουσιώδους μη εκπλήρωσης των όρων της συμφωνίας από τον οφειλέτη.

Η δικαστική ακύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης ενεργεί έναντι όλων των πιστωτών, με την αυτοδίκαιη αποδέσμευση αυτών από τους όρους της συμφωνίας και την επαναφορά των απαιτήσεών τους στη νομική θέση που είχαν πριν από την επικύρωση της συμφωνίας ως προς το ύψος, το είδος, την εξασφάλιση και τα προνόμια αυτών, κατόπιν αφαίρεσης των ποσών που τυχόν είχαν λάβει κατά τη συμφωνία. Επομένως, με την ακύρωση της συμφωνίας, τυχόν οφειλές στη Φορολογική Διοίκηση που είχαν περιοριστεί βάσει αυτής επανέρχονται στο αρχικό ύψος τους, αφαιρουμένων των τυχόν ήδη εισπραχθέντων, και το υπόλοιπο καθίσταται άμεσα απαιτητό με το σύνολο των προσαυξήσεων/τόκων εκπρόθεσμης καταβολής που το επιβαρύνουν από τη βεβαίωση μέχρι την εξόφλησή του. Η ακύρωση της συμφωνίας δεν θίγει πάντως, κατά το νόμο, τα δικαιώματα τρίτου που απέκτησε εξ επαχθούς αιτίας περιουσιακά στοιχεία από τον οφειλέτη μετά την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, χωρίς να γνωρίζει τον δόλο ή τη συμπαιγνία του τελευταίου (βλ. παρ. 2 και 3 του άρθρου 63).

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 63, η απόφαση που ακυρώνει επικυρωμένη συμφωνία εξυγίανσης καταχωρίζεται σε περίληψη στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας.

β. Δυνατότητα καταγγελίας της συμφωνίας - Αυτοδίκαιη ανατροπή συμφωνίας λόγω πλήρωσης διαλυτικής αίρεσης

Ανεξάρτητα από τη συνδρομή ή μη λόγου για δικαστική ακύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, στο ν. 4738/2020 όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, αναγνωρίζεται η δυνατότητα εξώδικης αποδέσμευσης του Δημοσίου από συμφωνία εξυγίανσης που ρυθμίζει απαιτήσεις του λόγω μη συμμόρφωσης του

οφειλέτη στις υποχρεώσεις του από τη συμφωνία. Συγκεκριμένα, στην παρ. 4 του άρθρου 63 του ν. 4738/2020 προβλέπεται ρητά η δυνατότητα κάθε πιστωτή, συμβαλλόμενου ή μη, επομένως και του Δημοσίου, να ασκεί τα δικαιώματα που προβλέπονται στο κοινό δίκαιο για τις περιπτώσεις μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του οφειλέτη που αναλαμβάνονται ή διαμορφώνονται με τη συμφωνία, καθώς και καθυστερημένης ή πλημμελούς εκπλήρωσης, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων καταγγελίας ή υπαναχώρησης. Στο νέο νόμο μάλιστα προστέθηκε διάταξη με την οποία αναγνωρίζεται ρητά όχι μόνο η δυνατότητα του πιστωτή να αποδεσμευτεί από τους όρους της συμφωνίας (μέσω της άσκησης του δικαιώματος καταγγελίας) αλλά και η επαναφορά των απαιτήσεών του στο αρχικό ύψος, δηλαδή το ύψος αυτών πριν από την επικύρωση της συμφωνίας, αφού αφαιρεθούν τυχόν ενδιάμεσες καταβολές.

Επισημαίνεται ότι η δυνατότητα καταγγελίας επικυρωμένης συμφωνίας εξυγίανσης παρέχεται από το νόμο ανεξάρτητα από την πρόβλεψη σχετικού όρου στη συμφωνία. Η δυνατότητα θέσης στη συμφωνία όρων για την καταγγελία αυτής προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 40 του ν. 4738/2020, όπου διευκρινίζεται ότι η δυνατότητα καταγγελίας, και στην περίπτωση αυτή, αφορά τόσο τους συναινούντες όσο και τους μη συναινούντες αλλά θιγόμενους από τη συμφωνία πιστωτές.

Τέλος, στην ίδια ως άνω παράγραφο προβλέπεται η δυνατότητα των συμβαλλομένων μερών να περιλάβουν στη συμφωνία εξυγίανσης όρο περί αυτοδίκαιης ανατροπής της, σε περίπτωση παράβασης ορισμένων υποχρεώσεων του οφειλέτη, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ενέργεια εκ μέρους του θιγόμενου πιστωτή («διαλυτική αίρεση» κατ' άρθρο 202 ΑΚ). Συνέπεια πλήρωσης της διαλυτικής αίρεσης για το Δημόσιο είναι επίσης η επαναφορά των απαιτήσεών του στο αρχικό ύψος τους, ως είχε πριν από την επικύρωση της συμφωνίας, αφού ληφθούν υπ' όψιν τυχόν ενδιάμεσες καταβολές.

Για την άσκηση από τη Φορολογική Διοίκηση του δικαιώματος καταγγελίας και την εφαρμογή όρων συμφωνίας εξυγίανσης που προβλέπουν την ανατροπή της, ισχύουν αναλογικά οι οδηγίες που έχουν παρασχεθεί με την ΠΟΛ. 1049/2018 αναφορικά με τις συμφωνίες του ν. 3588/2007.

Συν:

α) η υπ' αριθ. 26411 ΕΞ 2021 (Β' 902/9-3-2021) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών

- β) η υπ' αριθ. 11223 (Β' 923/9-3-2021) απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης
γ) η υπ' αριθ. 26400 ΕΞ 2021 (Β' 865/5-3-2021) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δ) Παράρτημα (Επιτελική Σύνοψη)

Ο Διοικητής της Α.Α.Δ.Ε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

Α. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. Αποδέκτες Πίνακα Γ'
2. Αποδέκτες Πίνακα Δ'
3. Διεύθυνση Στρατηγικής Τεχνολογιών Πληροφορικής
4. Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού Μεταρρυθμιστικών Δράσεων και Επικοινωνίας
5. Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη ΑΑΔΕ

Β. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Αποδέκτες Πίνακα Α' (πλην των αποδεκτών προς ενέργεια)
2. Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
3. Γραφείο Υφυπουργού Οικονομικών κ. Βεσυρόπουλου
4. Γραφείο Γενικής Γραμματέως Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας
5. Υπουργείο Δικαιοσύνης (με την παράκληση να κοινοποιηθεί σε όλα τα Πρωτοδικεία)
6. Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους

Γ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Διοικητή Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων
2. Γραφείο Προϊσταμένης Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης

3. Γραφείο Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης

4. Διεύθυνση Νομικής Υποστήριξης

5. Διεύθυνση Εισπράξεων - Τμήματα Α,Β,Γ,Δ,Ε, Γραμματεία

6. Διεύθυνση Τελωνειακών Διαδικασιών